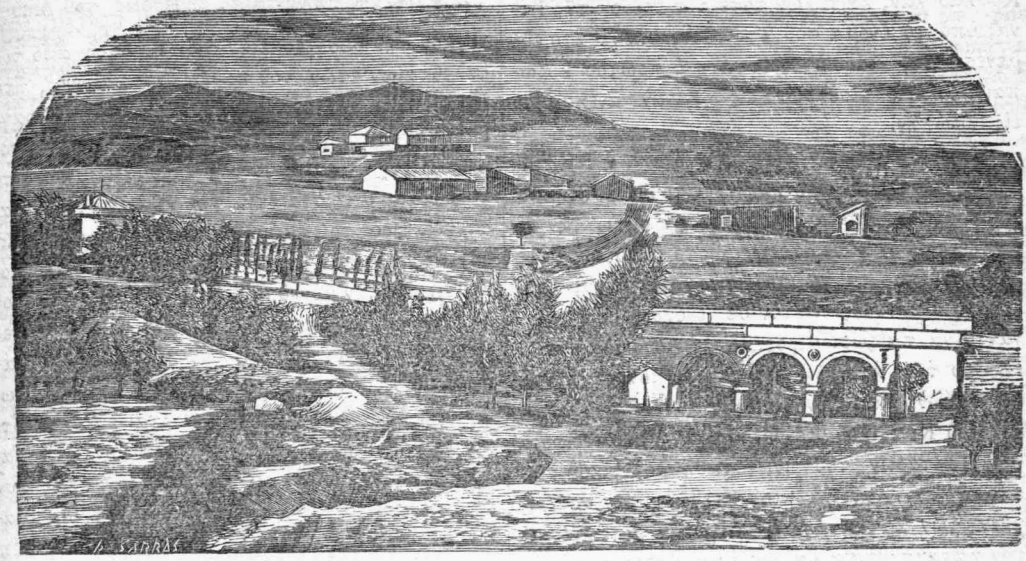

ΕΤΟΣ Δ'. Ἐν ΑΘΗΝΑΙΣ, 1 Ὀκτωβρίου 1871. ΦΥΛΛ. ΙΑ'.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΑ

ΤΩΝ ΚΙΝΕΖΩΝ.

—

(Ἐκ τῆς Ἰταλικῆς).

—

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε φυλλ. Ι.')

Κατὰ τὸν Ζ'. αἰῶνα χριστιανοί τινες ἐκ τῆς αἱρέσεως τῶν Νεστοριανῶν, ἐξ Ἰνδιῶν μετέβησαν εἰς Κίναν· ἀλλ ἡ συμπεριφορά των τοσοῦτον ἦν ἐπίμεμπτος, ὥστε ὑπέφερον πλείστας καταδρομὰς, καὶ ἐπὶ τέλους ἡ Κυβέρνησις χάριν τῆς ἡσυχίας τοῦ Κράτους, διέταξε τὴν ἔξωσίν των.

Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΓ'. αἰῶνος ὁ Γγεγκὶς —Χὰν ἐλεηλάτησε τὴν Κίναν μετὰ τῶν Μογγόλων Ταρτάρων του. Ἐν τῇδε τῇ περιπτώσει πολλοὶ χριστιανοὶ Ἕλληνες εἰσῆλθον μετὰ τοῦ στρατοῦ του εἰς τὴν αὐτοκρατορίαν, καὶ οἱ Τάρταροι ὑπεδέξαντο αὐτοὺς εὐνοϊκώτατα. Ὅτε ὁ Κοβλάϋ—Χὰν ἀνῆλθεν ἐπὶ τὸν θρόνον καὶ ἔθετο τὰ θεμέλια τοῦ Πεκίνου, παρεχώρησε τοῖς Ἕλλησι γήπεδον ἐν τῷ σηκῷ τῶν τειχῶν, ὅπως ἀνεγείρωσιν ἐκκλησίαν. Σκοπὸς τοῦ Πρίγκηπος τούτου ἦτο ἡ διὰ τοῦ μέσου τούτου ἐγκατάστασις ἐν τῇ Αὐτοκρατορίᾳ ἀνθρώπων γνώσεων καὶ ἐνεργητικότητος ὑπερτέρας τῆς τῶν Κινέζων, οἵτινες καί τοι ἀγαπῶσι νὰ θεωρῶσιν ἐν ταῖς ἱστορίαις των τοὺς Μογγόλους βαρβάρους, οὐχ ἧττον ὅμως ἡ ὑπ' αὐτῶν κατάκτησις τῆς Κίνας ἐστάθη συμβὰν οὐχὶ δυσοίωνον δι' αὐτοὺς καὶ τὸ ἔθνος των. Οἱ ὑπὸ τῆς ταρταρικῆς στρατιᾶς συνοδευόμενοι λόγιοι τῆς Βὰρκ καὶ Σαμαρκάνδης, ἐτελειοποίησαν τὴν ἀστρονομίαν καὶ ἐπεδιώρθωσαν τὸ Κινεζικὸν Καλενδάριον, ἐκομίσαντο τὰ ἐργαλεῖα ὧν οἱ Κινέζοι ἐστεροῦντο ἵνα παρατηρῶσι τὰ οὐράνια σώματα, ἤνοιξαν εὐθεῖαν συγκοινωνίαν μεταξὺ τῶν δύο περάτων τῆς αὐτοκρατορίας, συνέλεξαν τὰ ὕδατα τῶν ποταμῶν εἰς τεχνιτὰς κοίτας, καὶ διωργάνωσαν ἐσωτερικὴν ἀκτοπλοΐαν, ἧς ὁ κόσμος ἀδυνατεῖ νὰ παρέξῃ ἡμῖν ὁμοίαν. Ἐν μέσῳ τοσούτων ὠφελειῶν, ὧν ἕνεκα ἡ κατάκτησις τῶν Μογγόλων ἠδύνατο νὰ ἐξομοιωθῇ μὲ τὰς τῶν Ῥωμαίων, φαίνεται ὅτι κατεχρῶντο ἄλλως οἱ Τάρταροι τῶν δικαιωμάτων τοῦ δορυκτήτορος, καὶ οἱ Κινέζοι βαρυνθέντες τὴν τυραννίαν των μετά τινα ἔτη, ἀπεδίωξαν αὐτοὺς εἰς τὰς ἐρήμους των, πέραν τοῦ Μεγάλου τείχους τοῦ ὑπὸ τῶν Ταρτάρων καλουμένου *Καλγκὰρ*, ὅ ἐστιν *αἰώνιον τεῖχος*, ὅπερ οἱ Κινέζοι ἀνήγειρον δύο πρὸ Χριστοῦ αἰῶνας, ὅπως ἀμύνωνται κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν αὐτῶν.

Διαρκούσης τῆς Ταρταρικῆς αὐτῆς κατακτήσεως, ἐπῆλθεν ὁ πλοῦς τοῦ Μάρκου Πόλου, ὃν ὁ

Κοβλάϋ-χὰν, κα τέχων τότε τὸν θρόνον τῆς Κίνας ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Τσὶ-τσὸν, ὑπεδέξατο εὐμενέστατα, καὶ οὗτος ἐστάθη ὁ πρῶτος Εὐρωπαῖος ὅστις εἰσελθὼν εἰς Κίναν ἀνέκαμψεν εἰς Εὐρώπην.

Μετὰ τὴν ἔξωσιν τῶν Μογγόλων, ἡ Κίνα ἀπήλαυσε τελείαν εἰρήνην μέχρι τοῦ **1600**, καθ' ὃ δύο ἐπαναστάται διεκύβευσαν οὕτω τὴν ἀσφάλειαν τῆς κυβερνήσεως, ὥστε ὁ αὐτοκράτωρ ἐκάλεσε παρ' ἑαυτῷ πρὸς ἐνίσχυσιν τοὺς Ταρτάρους Μαντσούς. Οὗτοι δὲ ἐνόησαν ὅτι ἠδύναντο νὰ παίξωσι μέρος πολλῷ σπουδαιότερον ἐκείνου τῶν ἀρωγῶν· ἔπαιξαν λοιπὸν τὸ τῶν ἐπιδρομέων, καὶ τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν ἀνύψωσαν ἐπὶ τοῦ Κινεζικοῦ θρόνου. Ἀλλ' ἡ συμπεριφορὰ τῶν Ταρτάρων τούτων, ἐστάθη πολιτικὸν ἀριστούργημα. Ἀντὶ νὰ προσποιηθῶσι τὴν ἀγερωχίαν τῶν κατακτητῶν, ἐμίγησαν ἅπαντες μὲ τὸν κατακτηθέντα ὄχλον· ἐμιμήθησαν τὸν τρόπον αὐτοῦ τοῦ ἐνδύεσθαι, τὰ ἤθη του, τὰς ἰδέας του· τοὺς ἱκανωτέρους Κινέζους διώρισαν εἰς τὰς πολιτικὰς θέσεις· ἐξέμαθον τὴν Κινεζικὴν γλῶσσαν, ἐνυμφεύθησαν ἐγχωρίους γυναῖκας· ἐκολάκευσαν τὰς δεισιδαιμονίας τοῦ λαοῦ, συνελόντι δ'εἰπεῖν,οὐδὲν παρημέλησαν τεῖνον εἰς τὴν ἀφομοίωσιν τῶν νικητῶν καὶ ἡττημένων. Μόνον τὸν στρατὸν τῆς Κίνας, ὡς μικρᾶς ὄντα δυνάμεως, ἐνίσχυσαν διὰ συμπατριωτῶν των. Οἱ Τάρταροι *Μαντσοὺς* ηὐτύχησαν ἄλλως νὰ λάβωσι τοὺς πρώτους των αὐτοκράτορας ἔμφρονας, τιμίους καὶ πεπροικισμένους διὰ σταθεροῦ καὶ ἐνεργητικοῦ χαρακτῆρος, ὅπερ συνέτεινεν εἰς τὴν παγίωσιν τῆς δυναστείας των, ἥτις ἄλλως τε θὰ ἐναυάγει ὡς ἐκ τῆς μεγάλης μεταξὺ τῶν κυβερνώντων καὶ τοῦ λαοῦ τῶν Κινέζων διαφορᾶς. Χάριν ὅμως τῆς συμπεριφορᾶς των ταύτης, οἱ Κινέζοι οὐδόλως σχεδὸν ᾐσθάνθησαν τὴν ἀλλαγὴν δυναστείας.

Ἐσχάτως ὅμως (καθόσον ἡ δυναστεία αὕτη κατέχει εἰσέτι τὸν θρόνον τῆς Κίνας), οἱ Κινέζοι Μαν-τσούς, ἐτράπησαν ἀφρόνως ἑτέραν ὁδόν. Πεποιθότες ἐπὶ τῇ ἰσχύϊ των, παγιωθείσῃ καὶ ἐπιρρωσθείσῃ ὑπὸ τῆς φρονήσεως τῶν προπατόρων των, ἐνόμισαν ὅτι δύνανται νὰ μὴ τηρῶσι πλέον τὰς πρὸς τοὺς Κινέζους ἀνασκοπάς· τὰ σπουδαιότερα τῶν ἀξιωμάτων δὲν ἀπένεμον πλέον αὐτοῖς, ἀλλὰ μόνοις τοῖς Ταρτάροις· εἰς τὰς κυβερνητικὰς πράξεις, ἤρξατο καθιερουμένη κατὰ προτίμησιν ἡ Ταρταρικὴ γλῶσσα· ἐτέθη τέλος ἐν ἐνεργείᾳ ἡ ὑπεροχὴ τῆς κατακτήσεως. Αἱ ἐναντίον τῆς πολιτικῆς αὗται πράξεις, ἐπήνεγκον τὴν δυσαρέσκειαν τῶν Κινέζων ἀπὸ τῶν τελευταίων ἐτῶν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ἥτις ἐξηκολούθει ἐπιτεινομένη, ἄχρις οὗ ἐξερράγη ἐπανάστασις ἐπεκταθεῖσα ἐφ' ὅλην τὴν αὐτοκρατορίαν, ἥτις διεκύβευσε σπουδαίως, κατὰ τὰ τελευταῖα μάλιστα ἔτη, τὴν ὕπαρξιν τῆς δυναστείας. Πρὸς τοῖς ἐμφυλίοις τούτοις σπαραγμοῖς, ἐὰν προστεθῶσιν οἱ κατ' αὐτῶν κινηθέντες πόλεμοι, πρῶτον μὲν ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας, χάριν τοῦ *φιλανθρωπικοῦ* ἐμπορίου τοῦ ὀπίου, καὶ δεύτερον ὑπὸ τῶν Ἀγγλο-Γάλλων ποθούντων νὰ βιάσωσι τοὺς ἄλλους νὰ σκέπτωνται καὶ πράττωσιν ὡς συμφέρει αὐτοῖς, φαίνεται εὐκόλως ὅτι τὸ μέλλον τῆς Κίνας ἔσται ὀλέθριον. Τὸ πατροπαράδοτον σύστημα τῆς ἀπομονώσεώς των ἐξέλιπεν, ἡ δ' ἐθνικὴ αὐτῶν ἀνεξαρτησία διακινδυνεύει.

Ἐκθέσαντες ἐν ὀλίγοις τὴν σκοτεινὴν ὁπωσοῦν ἱστορίαν τῶν Κινέζων, φέρε εἴπωμέν τινα καὶ περὶ τῆς θρησκείας αὐτῶν.

Β'.

Ἡ ἀρχικὴ τῶν Κινέζων θρησκεία τυγχάνει ἄγνωστος· πᾶν εἴ τι περὶ αὐτῆς ἐλέχθη, ἐρείδεται ἐπὶ εἰκασιῶν, καθὸ ἀπωλεσθέντων τῶν ἰχνῶν αὐτῆς· ὑπάρχουσι μὲν νύξεις τινὲς εἰς τὰ συγγράμματα τοῦ μεγάλου Κινέζου φιλοσόφου, ἀλλ' ἀνεπαρκεῖς ἵνα δι' αὐτῶν ἐξακριβωθῇ ἡ ἀρχαία λατρεία.

Ὁ Κομφούκιος, ἀνὴρ κατατασσόμενος μεταξὺ τῶν ἀναμορφωτῶν τῶν λαῶν, ἐστάθη ὁ πρῶτος παρὰ τοῖς Κινέζοις θεμελιωτὴς θρησκευτικοῦ συστήματος. Καί τοι τὸ θρησκευτικὸν αὐτοῦ σύστημα ἠδύνατο νὰ κληθῇ μᾶλλον φιλοσοφία ἢ θρησκεία, φιλοσοφία ἐν συναφείᾳ μὲ τὴν ἱστορίαν διατελοῦσα, ἣν οὗτος ἐφήρμοσεν εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ λαοῦ, ἐστάθη ὅμως θρησκεία ἐναγκαλισθεῖσα ἐπὶ πολυχρόνιον διάστημα ὑπὸ τῶν ἐκλεκτοτέρων τοῦ ἔθνους ἀνδρῶν, ὑπὸ τῆς αὐλῆς καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἔτι τοῦ λαοῦ. Ἀλλὰ θρησκεία φιλοσοφικὴ, πνευματικὴ, λογικὴ, εἶναι ἀκατάλληλος διὰ τὸν λαόν, ὅστις δεῖται ἀείποτε ὑλικῶν ἀντικειμένων ἵνα προσφέρῃ αὐτοῖς τὴν λατρείαν του.

Ἑτέρα θρησκεία ἱκανωτέρα ν'ἀποκτήσῃ παρὰ τῷ λαῷ ὀπαδοὺς, ἐνεφανίσθη κατὰ τοὺς αὐτοὺς τοῦ Κομφουκίου χρόνους, ἢ ἅμα μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ. Κινέζος τις, ὀνόματι Λαο-Κόγκ, περιηγησάμενος τὸ Θηβὲτ, ἠρύσθη γνώσεις τινὰς περὶ τῆς λατρείας τοῦ Μεγάλου Λάμα καὶ ἐσκέφθη ὅτι ἡ θρησκεία αὕτη ἦτο καταλληλοτέρα διὰ τοὺς συμπατριώτας του, καὶ συνάμα ἤθελε παρέξει αὐτῷ τὴν εὐκαιρίαν νὰ δοξασθῇ. Συνεπείᾳ τούτου καθίδρυσεν ἀδελφότητα ἢ αἵρεσιν κληθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ Ταο-τσέες, ὅ ἐστιν *υἱοὶ τῶν ἀθανάτων*. Καὶ ἡ θρησκεία αὕτη ἠδύνατο κυριολεκτικώτερον νὰ ὀνομασθῇ *φιλοσοφικὸν σύστημα*, καθόσον συνίστατο εἰς τὴν υἱοθέτησιν τῶν ἀρχῶν τοῦ Ἐπικούρου. Ὁ Λαο-Κόγκ ἔπειθε τοὺς ὀπαδούς του ὅτι κύριον μέλημα τοῦ ἀνθρώπου δέον νὰ ᾖ ἡ εὐζωΐα καὶ ἡ εὐτυχία, καὶ ὅτι ἕκαστος ὀφείλει νὰ δράττηται τῆς ἱπταμένης στιγμῆς, χωρὶς νὰ μεριμνᾷ οὔτε διὰ τὸ παρελθὸν, οὔτε διὰ τὸ μέλλον. Καθάπερ ὁ Ἐπίκουρος (ὅστις, ἵνα ὁμολογήσωμεν τὴν ἀλήθειαν, ἦτο ὀλιγώτερον Ἐπικουρικὸς τῶν ἑαυτοῦ μαθητῶν), ὁ Λαο-Κόγκ ἔτυχε κακῶν μαθητῶν, ὑπερβάντων τὰ ὅρια καὶ τῶν παραφορωτέρων δεισιδαιμονιῶν, μέχρι καὶ τοῦ νὰ παρασκευάζωσι ποτὸν δωροῦν τὴν ἀθανασίαν τοῖς πιστοῖς, ὅπερ οἱ πίνοντες ἔτιον ἀείποτε, ὡς εἰκὸς, διὰ τῆς ζωῆς των. Μ'ὅλα ταῦτα ὁ ὄχλος ἀπλήστως ἐνηγκαλίζετο τοιαύτην διδασκαλίαν, ἣν ὁ Λαο-Κόγκ ἠβουλήθη νὰ περιβάλῃ διὰ λατρείας, ἧς τινος οἱ ἱερεῖς ἐνεκολποῦντο τὴν ἀγαμίαν, διότι τοῦτο ἦτο συνέπεια τῶν ἐπικουρικῶν τῆς αἱρέσεως ἀρχῶν, καὶ ὡς πρὸς τοῦτο δὲν δυνάμεθα νὰ μεμφθῶμεν αὐτοὺς ἐπὶ ἀνακολουθίᾳ. Οἱ ναοὶ τῶν Τάο-τσέες εἰσὶ πλήρεις μεγάλων καὶ τερατωδῶν μορφῶν (εἰκόνων) ἐκ ξύλου, λίθου, ἢ ἀργίλου, ἐζωγραφισμένων, κεχρισμένων (verniciate), καὶ κάποτε ἐπικεχρυσωμένων. Αἱ μορφαὶ αὗται ἄλλως τε, αἷς οὐδεμία ἀποδίδεται λατρεία, φαίνεται ὅτι προωρίσθησαν ἵνα παριστῶσι τὰ ἀγαθὰ καὶ κακοποιὰ πνεύματα, ἢ τὰ ἐμβλήματα τῶν ποικίλων ἀνθρωπίνων παθῶν. Τὰ ἀγαθὰ πνεύματα καὶ καλὰ αἰσθήματα ὑπάρχουσιν εἰς τὴν μίαν τοῦ ναοῦ πλευράν, τἀναντία δὲ εἰς τὴν ἀντίθετον· οὕτως ἡ χαρὰ καὶ ἡ λύπη, ὁ Ἔρως καὶ τὸ μῖσος, ἡ εὐαρέσκεια καὶ ὁ πόνος προσωποπεποιημένοι, καί τοι τερατωδῶς, ἵστανται ἀντιμέτωποι. Ὡς πρὸς τὰς τελετὰς οἱ Ταο-τσέες ὁμοιάζουσι κάπως τοὺς καθολικοὺς, ἔχοντες καὶ οὗτοι ἐν χρήσει λιτανείας μὲ λαμπάδας καὶ θυμιάματα, καὶ ψαλμῳδίας ἐν χορῷ λογαοιδικὰς (recitative)· κλίνουσι δ' ἑκάστοτε τὴν κεφαλὴν διερχόμενοι ἀπὸ τοῦ βωμοῦ.

Μετὰ τὴν θρησκείαν τῶν Ταο-Τσέες ἐνεφανίσθη ἄλλη τις ἐν Κίνᾳ, ἐκ τῆς αὐτῆς ὁρμωμένη πηγῆς, ἥτις ὑποθαλπομένη ὑπὸ τῆς Αὐλῆς, κατέστη ταχέως λαοφίλητος καθάπερ ἡ προειρηθεῖσα. Κατὰ τὰ Κινεζικὰ χρονικὰ τὰ ὡς μᾶλλον ἀκριβῆ θεωρούμενα, **58** ἔτη πρὸ Χριστοῦ, οἱ ἱερεῖς τοῦ Βούδδα προσκεκλημμένοι νὰ ἔλθωσιν ἐξ Ἰνδιῶν, μετήγαγον μέγα μέρος τῆς μυθολογίας τῶν ἰνδῶν εἰς Κίναν, ἣν τινες ἐθεώρησαν ὡς τὴν πηγὴν τοῦ πολυθεϊσμοῦ τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἣν τινα ἄλλοι τούναντίον ὑπέθεσαν ὡς ἀπόρροιαν τῆς Αἰγυπτιακῆς λατρείας. Ὅπωςδήποτε, μεγάλη ὑπάρχει συγγένεια μεταξὺ τῶν μυθολογιῶν τούτων, ὥστε εἰκάζομεν ὅτι δυνατὸν νὰ ἔχωσι τὴν αὐτὴν καταγωγήν. Ὁ Βούδδας (ὅστις ἤκμασε **1014** ἔτη π χ.) λέγεται παρὰ τῶν ἰνδῶν υἱὸς τοῦ Μά-ϋα καὶ ἓν τῶν ἐπιθέτων του εἶναι Ἀμίδας· ὁ Φόε τῶν Κινέζων εἶναι υἱὸς τοῦ Μάϋα καὶ ἐπονομάζεται Ὀμέτος. Ἐν Ἰαπωνίᾳ δὲ, ἧς οἱ κάτοικοι ἔχουσι Κινεζικὴν τὴν καταγωγὴν, τὸν αὐτὸν θεὸν Φόε, λατρεύουσιν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀμίδα. Ὁ Γκανέσας τῶν Ἰνδῶν καὶ ὁ Giano τῶν Ῥωμαίων, εἶναι προφανῶς μία καὶ ἡ αὐτὴ θεότης μὲ τὸν Μὲν-σχὶν, ἢ τὸ προφυλακτικὸν τῶν θυρῶν πνεῦμα, τῶν Κινέζων. Ὁ Βισνοὺ τῶν Ἰνδῶν, ὁ Ὄσυρις τῶν Αἰγυπτίων, ὁ Ζεὺς τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων, ὁ Λουϊσὶν τῶν Κινέζων, ὁμοιάζουσιν ἀλλήλοις καὶ τ' ἀγάλματά των παραλάσσουσι κατὰ τὴν καλαισθησίαν μόνον τῶν λαῶν, ἐμβληματιζόντων αὐτοὺς διὰ τοῦ ἀετοῦ, ὃν οἱ μὲν Ἕλληνες καὶ οἱ Ῥωμαῖοι παρίστων ὑπὸ τὴν φυσικήν του μορφὴν, οἱ δὲ λοιποὶ τερατωδῶς ἐγκεντρισμένον ἐπὶ τοῦ σώματος τοῦ Θεοῦ. Ὁ Βαρούνας τῶν Ἰνδῶν, φερόμενος ὑπ' ἰχθύος, ὁ Ποσειδῶν τῶν Ἑλλήνων, ὁ Χάϊ-βάγκ τῶν Κινέζων, εἰσὶ μία καὶ ἡ αὐτὴ θεότης. Χάϊ-βάγκ κινεζιστὶ σημαίνει βασιλεὺς τῶν θαλασσῶν· κάθηται δὲ ὁ ῥηθεὶς Θεὸς ἐπὶ τῶν κυμάτων καὶ κρατεῖ ἐν χειρὶ ἰχθύν. Ἡ Γκάγκα τέλος τῶν Ἰνδῶν, ἡ Ἴσις τῶν Αἰγυπτίων, ἡ Δήμητρα τῶν Ἑλλήνων,καὶ ἡ Τσίγκ-μοὺ τῶν Κινέζων, εἰσὶν ἡ αὐτὴ προσωποποίησις, ἁπασῶν τούτων ἐμφαινουσῶν τὴν παραγωγὸν φύσιν. Περὶ τῆς τελευταίας ταύτης θεότητος δὲν νομίζομεν ἄπο σκοποῦ νὰ εἴπωμεν ὀλίγα τινά. Αἱ εἰκόνες τῆς Τσίγκμοὺ εὑρίσκονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὰ βάθη τῶν ναῶν τοποθετημέναι μετὰ μεγάλης προσοχῆς ὄπισθεν τοῦ βωμοῦ εἰς εἶδός τι παστοῦ

κεκλεισμένου διὰ παραπετάσματος μεταξωτοῦ πρασίνου, ἵνα προφυλάττῃ αὐτὰ ἀπὸ τὰ βλέμματα τοῦ πλήθους. Πολλάκις ἡ θεὰ αὕτη κρατεῖ ἐν χερσὶ βρέφος, ἄλλοτε τηρεῖ αὐτὸ ἐπὶ τῶν γονάτων της καὶ αἴγλη τις ἢ δόξα τῇ περιστέφει ἀείποτε τὴν κεφαλήν. Διηγοῦνται οἱ Κινέζοι ὅτι οἱ Τσὶγκ-μοὺ, παρθένος ἔτι τυγχάνουσα, συνέλαβε διότι ἔφαγεν ἄνθος τι λίεν-οὔχα (τὸ Νειλόβιον τῶν βοτανικῶν), ὅπερ εὗρεν ἐπὶ τῆς ἐσθῆτός της παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ εἰς ὃν ἐλούσθη ποταμοῦ· ὅτι κατὰ τὸ τέλος τῆς ἐγκυμοσύνης της ἐπανέκαμψεν εἰς ὃ μέρος εὗρε τὸ ἄνθος καὶ ἐκεῖσε ἔτεκεν υἱόν, ὅστις ἀνατραφεὶς ὑπό τινος ἁλιέως, κατέστη μέγας ἀνὴρ καὶ ἐτέλεσε θαύματα. (α). Ἤθελε καταλάβει ἡμᾶς ὁ χρόνος ἂν ἐπειρώμεθα νὰ ἐπεξηγήσωμεν τὰς συμβολικὰς ἐννοίας, ἤ, ἂν θέλετε, τὴν φιλοσοφίαν τῶν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις θρησκεύμασιν ἀλληγοριῶν, ἵνα ποιήσωμεν καταληπτὴν καὶ τὴν τῆς τοιαύτης παραδόσεως βαθυτάτην ἔννοιαν. Λέγομεν μόνον ὅτι τὸ Λίεν-οὔχα ἐλήφθη ὡς σύμβολον τῆς πλαστικῆς δυνάμεως καὶ ἀντιστοιχεῖ μὲ τὸν λωτὸν τῶν Αἰγυπτίων. Δέον ὅμως νὰ προσθέσωμεν ὅτι τὸ Λίεν-οὔχα ἀφιερώθη ἐν Κίνᾳ εἰς τὰ θρησκευτικὰ μυστήρια πολὺ πρὶν ἢ οἱ ἱερεῖς τοῦ Βούδδα εἰσαγάγωσι τὴν Ἰνδικὴν μυθολογίαν. Οἱ Κινέζοι ὁμιλοῦντες περὶ τῆς νεαρᾶς παρθένου τῆς φαγούσης τὸ ἄνθος τοῦ Λίεν-οὔχα καὶ συλληψάσης, ἀποδίδουσι τὴν παράδοσιν ταύτην τῇ μητρὶ τοῦ πρώτου αὐτῶν Αὐτοκράτορος Φοὺ-Χί· τὸ δὲ ἄνθος καὶ ἡ Θεὰ λατρεύονται ὑφ' ἁπασῶν τῶν θρησκευτικῶν τῆς Κίνας αἱρέσεων.

Μετὰ τ' ἀνωτέρω ἠδύνατό τις ἴσως νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἡ Κινεζικὴ μυθολογία εἶναι τερπνὴ καὶ ὡραία· ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔχει. Ἡ καλαισθησία καὶ εὐαισθησία τῶν Ἑλλήνων ματαίως ἀναζητεῖται παρ' ἑτέροις λαοῖς, καὶ ἡμεῖς ἔτι οἱ τοσοῦτον σήμερον πεπολιτισμένοι, πολὺ ἀπέχομεν αὐτῶν. Αἱ ἀρχαῖαι μὲν θρησκεῖαι ὑπετύπουν τὴν δύναμιν τῆς φύσεως, ἀλλ' ἡ ἰδιοτροπία καὶ τὸ διεφθαρμένον τῶν λαῶν πνεῦμα παρεμόρφουν τὴν ἐξεικόνισιν· διόπερ ἀπαντῶμεν τὰς παραδοξωτέρας καὶ χονδροειδεστέρας μορφὰς λατρευομένας ὡς θεότητας. Αὐτὸ τοῦτο ἔπραξαν καὶ οἱ Κινέζοι. Ἄλλως τε ἡ λατρεία τοῦ Φόε ἔχει καὶ αὕτη ἀναλογίας τινὰς μὲ τὴν τῶν καθολικῶν. Οἱ ἱερεῖς ζῶσιν ἐν ἀγαμίᾳ, οἰκοῦσιν ἐν τοῖς ναοῖς ἢ τοῖς μοναστηρίοις τοῖς ὑπὸ τῶν Κινέζων καλουμένοις Πού-τὰ-λὰ· ἐνδύονται δι' ἱματίων κιτρίνων (χρώματος διακριτικοῦ τοῦ Λάμα)· φέρουσι περὶ τὸν τράχηλον περιδέραιον μὲ πολλοὺς κόκκους· εἴς τινας ἱεροτελεστίας κάμνουσι λιτανείας περὶ τὸν βωμὸν, ὡς οἱ Τάο-τσέες, ἀριθμοῦντες τοὺς κόκκους τοῦ περιδεραίου των καὶ καθ' ἕκαστον κόκκον ἐπαναλαμβάνοντες «Ὀμέτο Φόε», ἑκάστοτε κλίνοντες εὐσεβάστως τὴν κεφαλήν. Ὅταν διέλθωσιν ἀπὸ τῶν δακτύλων αὐτῶν πάντες οἱ κόκκοι, ποιοῦσι σημεῖόν τι ἐπὶ τῆς τραπέζης ἵνα οὕτω δυνηθῶσιν ἀκολούθως νὰ ἴδωσιν ὁπόσας ἐπικλήσεις ἀπηύθηνον τῷ Φόε. Μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ταρτάρων κατάληψιν τῆς Κίνας, ἡ Αὐλὴ ἠκολούθησε τὴν θρησκείαν τοῦ Φόε· διότι μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δὲν ἠκολούθη ἄλλην ἢ τὴν τοῦ Κομφουκίου.

Αἱ διενεξεις, αἱ μεμψιμοιρίαι, αἱ καταδρομαὶ, αἱ σφαγαὶ, αἵτινες ἐν διαφόροις ἐποχαῖς ἐστάθησαν τὰ γνωρίσματα τοῦ ζήλου τῶν Χριστιανικῶν ἐν Εὐρώπῃ αἱρέσεων, ἐπῆλθον ὑπὸ τὸ αὐτὸ σχῆμα καὶ ἐπὶ τὴν Κίναν, ὅταν ἡ Αὐλὴ, ἢ μᾶλλον οἱ εὐνοῦχοι, προετίμων τὴν θρησκείαν τοῦ Φόε πλειότερον τῆς τῶν *υἱῶν τῶν ἀθανάτων*. Αἱ καταδρομαὶ δὲν ἔπαυον ἀνανεούμεναι ὁπόταν μία τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος θρησκειῶν ἐτύγχανεν ὑποστηριζομένη ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν εὐνούχων, καθόσον οὗτος εἶχε τοιαύτην ἐπὶ τοῦ Μονάρχου ἐπιρροὴν, ὥστε καὶ νὰ ποιῇ αὐτὸν ὁπαδὸν τῶν ἀρχῶν του. Μ' ὅλα ταῦτα οἱ πόλεμοι οὗτοι ἦσαν ἱερατικοὶ, ἐν οἷς ὁ λαὸς ἔμενεν οὐδέτερος, ἢ τοὐλάχιστον δὲν ἐλάμβανε μέρος ἐνεργόν. Τὰ μοναστήρια πάντα πολλάκις κατεδαφίσθησαν καὶ χιλιάδες ἱερέων ἐφονεύθησαν ἑκατέρωθεν. Ἀλλ' ἀφ' ἧς ἀνῆλθεν ἐπὶ τὸν θρόνον ἡ δυναστεία τῶν Ταρτάρων Μαντσοὺς, οὐδετέρα τῶν θρησκειῶν τούτων ἔλαβεν ἰδιαιτέραν παρ' αὐτῆς προστασίαν καὶ ὑπόθαλψιν· διὸ οἱ θρησκευτικοὶ οὗτοι ἀγῶνες πάντως ἐξέλιπον.

Εἶναι πάντη δυσχερὲς καὶ δυσκατόρθωτον νὰ διακρίνῃ τις τὰς δύο ταύτας θρησκείας ἀπ' ἀλλήλων. Οἱ ναοί των καὶ ὁ ἱματισμὸς καὶ τὰ ἄμφια τῶν ἱερέων των εἰσὶ τὰ αὐτά. Αἱ περὶ μέλλοντος προρρήσεις (μανία καταλαμβάνουσα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον πάντα λαὸν), σχηματίζει μίαν τῶν ἀναγκῶν τῆς ὑπάρξεως παντὸς Κινέζου· τὸ μαντεῖον τοῦ πεπρωμένου δύνανται νὰ συμβουλευθῶσιν ἐν τοῖς ναοῖς τοῦ Φόε, ὡς καὶ ἐν ἐκείνοις τοῦ Ταο-τσέες. Ἡ Κινεζικὴ κυβέρνησις οὐδόλως ἀναμίγνυται εἰς τὰς θρησκευτικὰς δοξασίας καὶ οὐδεμίαν αἵρεσιν ὑποθάλπει, ἐξαιρουμένης τῆς τοῦ Μεγάλου Λάμα, οὗτινος οἱ ἱερεῖς πληρόνονται ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, ὡς ἀποτελοῦντες μέρος τῆς Αὐλῆς. Οἱ Τάρταροι, οἱ κυβερνητικὰς κατέχοντες θέσεις, εἰσὶν ὁμοίως ὁπαδοὶ τῆς θρησκείας ταύτης, ἀλλὰ πάντη ἀπηλλαγμένοι τῶν παραλογισμῶν ὧν βρίθουσιν οἱ Ταο-τσέες. Οἱ λόγιοι, οἵτινες ἀκολουθοῦσιν εἰσέτι τὰ δόγματα τοῦ Κομφουκίου, μεριμνῶσι περὶ τῆς τῶν ἱερέων αὐτῶν διατροφῆς καὶ οἱ ὁπαδοὶ τοῦ Φόε περὶ τῆς τῶν ἑαυτῶν· οὕτως ὥστε δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἐν Κίνᾳ ὀλίγην ἔχει μετὰ τῆς Κυβερνήσεως ἐπαφήν.

Ἡ θρησκευτικὴ τῶν Κινέζων ἀφοσίωσις δὲν εἶναι παραδειγματικὴ διὰ πάντα εἰθισμένον εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν ἄλλων θρησκειῶν. Φαίνεται ὅτι οὗτοι φοβοῦνται πλειότερον τὰ κακὰ τῆς παρούσης ζωῆς ἢ τὰς ποινὰς τῆς μελλούσης. Αἱ πράξεις των τῆς εὐσπλαγχνίας σκοποῦσι μᾶλλον νὰ συνδιαλλάξωσι θεότητα νομιζομένην παρ' αὐτῶν ὀργισθεῖσαν καὶ νὰ ἀπομακρύνωσιν ἀφ' ἑαυτῶν τὰς ἐπαπειλούσας αὐτοὺς δυστυχίας, ἢ νὰ τύχωσι τῶν ἀγαθῶν τῆς μελλούσης ζωῆς.

Συμβουλεύονται τοὺς Θεοὺς μᾶλλον ὅπως γνωρίσωσιν ὁποῖον ἐπιφυλάσσεται αὐτοῖς μέλλον ἢ ὅπως αἰτήσωσι χάριτας παρ' αὐτῶν. Δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ὁ Κινέζος προσεύχεται· ἀλλὰ δύκνυται μὲν εὐγνώμων ἂν αἱ περιστάσεις ὦσιν αὐτῷ εὐνοϊκαὶ, δυσανασχετεῖ δὲ ἐὰν αὗται δὲν ἀνταποκρίνωνται εἰς τοὺς πόθους καὶ τὰς προσδοκίας του.

Ὑπῆρξεν ἐποχὴ καθ' ἣν ἡ Κίνα ἐφαίνετο πρόθυμος νὰ ἐναγκαλισθῇ τὸν χριστιανικὸν πολιτισμὸν ἕνεκα τῶν ἐνεργειῶν τῶν Ἰησουϊτῶν, οἵτινες εἰσχωρήσαντες εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς αὐτοκρατορίας, ἐπέτυχον νὰ ποιήσωσι κοινωνὸν τῶν ἰδεῶν των τὴν Κυβέρνησιν· ἀλλ' ἐπελθόντων ζητημάτων τινῶν πολιτικῶν ἀφορόντων τοὺς τεθνεώτας, ὁ Κὰγκ-χὶ δὲν ἐπέτρεψε πλέον τὴν διάδοσιν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας εἰς τὰ κράτη του· ἰσχυρῶς μάλιστα κατέτρεξεν αὐτήν. Ἀλλὰ σπουδαῖαι συνθῆκαι μεταξὺ τῆς Γαλλίας (συμμαχησάσης μετὰ τῆς Ἀγγλίας), καὶ τοῦ Οὐρανίου Κράτους, προστατεύουσι νῦν τοὺς ἱεραποστόλους, οἷς ἀνοίγεται στάδιον εὐρὺ ὡς πρὸς τὸν θρησκευτικὸν καὶ πολιτικὸν πολιτισμὸν ἐν τῇ Κίνᾳ.

Α. Σ. ΛΙΒΑΘΗΝΟΠΟΥΛΟΣ.

(α). Δὲν νομίζει τις ὅτι τὸ ἱστορικὸν τοῦτο προσομοιάζει πολὺ τὸ τῆς Θεοτόκου Μαρίας;

Σ. τ. Μ.

ΟΛΙΓΑ ΤΙΝΑ

ΜΕΡΙ ΧΑΛΚΙΔΟΣ.

—

Ὁ προτιθέμενος νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Χαλκίδα καὶ δι' Ἀτμοπλοίου ἐκ Πειραιῶς ἀναχωρῶν, ἅμα κάμψας τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Σουνίου, φαντάζεται ὅτι ταξειδεύει τὸν Βόσπορον, διότι ἔχει ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν νῆσον Εὔβοιαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν Ἀττικὴν, τὴν ὁποίαν, προχωρῶν πρὸς τὴν Χαλκίδα, βλέπει βαθμηδὸν ἐκλείπουσαν καὶ ἀνεπαισθήτως ὑπὸ τῆς Βοιωτίας ἀντικαθισταμένην. Ὥραν σχεδὸν πρὸ τῆς Χαλκίδος ἀπαντᾷ λιμένα φυσικὸν, ὡραιότατον, ὁπόθεν καί τοι πλησιέστατα τῆς Χαλκίδος, ἐκτὸς τῶν Βυρσοδειψείων, τοῦ παλαιοῦ καὶ ἑτοιμορρόπου ἐνετικοῦ ὑδραγωγείου, καὶ τοῦ μεταξὺ τῶν δύο τούτων χώρου, ἔνθα ἔκειτο ἡ ἀρχαία πόλις, οὐδὲν ἄλλο ἐκ τῆς νέας πόλεως διακρίνει, διότι εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ κοιλώματος ἀδιακρίτου ἐκεῖθεν, ὅπως δ' ἴδῃ αὐτὴν δέον νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς τοῦ περιβρέχοντος σχεδὸν τὴν τοῦ φρουρίου πόλιν δευτέρου λιμένος. Μάτην ζητεῖ τὴν εἰς τὸν λιμένα τοῦτον εἴσοδον, οὐδὲν διακρίνει· προχωροῦντος ὅμως τοῦ Ἀτμοπλοίου παρατηρεῖ τὴν εἴσοδον ταύτην ἐσχηματισμένην ὑπὸ τῶν δύο γειτνιαζουσῶν ξηρῶν 30 περίπου μέτρων πλάτους, δι' ἧς εἰσέρχεται εἰς τὸν λιμένα τῆς Αὐλίδος, εἴδους δεξαμενῆς περικεκλεισμένης πανταχόθεν ὑπὸ ξηρᾶς καὶ ἀφινούσης ὡς θύραν τὴν ἤδη μνημονευθεῖσαν γενικὴν εἴσοδον, ἥτις καὶ *στενὸν* καλεῖται παρὰ τῶν ἐντοπίων.

Ἐν αὐτῷ τῷ λιμένι ἐθυσιάσθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἡ τοῦ Ἀγαμέμνονος θυγάτηρ Ἰφιγένεια εἰς τὴν θεὰν Ἄρτεμιν, ὅπως κατευνασθῇ ὁ θυμὸς αὐτῆς, ὑβρισθείσης ὑπὸ τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ κατευοδώσῃ τὰ τῶν Ἑλλήνων πλοῖα εἰς τὴν Τροίαν. Τινὲς ἀναφέρουσι τὸν πρῶτον λιμένα ὡς τὸν τῆς Αὐλίδος καὶ ἐν αὐτῷ γενομένην τὴν θυσίαν. Ἐάσωμεν τούτους ἐρίζοντας καὶ ἐξακολουθήσωμεν τὸ ταξείδιόν μας.

Τὰ πρῶτα παρουσιαζόμενα τῇ ὄψει τοῦ πα-

ρατηρητοῦ ἐν τῷ λιμένι τούτῳ εἰσὶ τὸ πρὸς βορρᾶν αὐτοῦ φρούριον μετὰ τῆς ἐν αὐτῷ πόλεως ἀρχαῖον ἐνετικόν, ἀνακαινισθὲν ὑπὸ τῶν Τούρκων, ὁ πρὸς δυσμὰς τούτου πορθμὸς τοῦ Εὐρίπου καὶ ἡ ἔξωθεν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς Βοιωτίας δεσπόζουσα τῆς πόλεως ἀκρόπολις ἐπὶ λόφου μετρίου ὕψους.

Ἡ Εὔβοια ἑνοῦται μετὰ τῆς Βοιωτίας διὰ γεφύρας κινητῆς ἐκ σανίδος δρυὸς ἀρκετοῦ πάχους ὑπὸ σιδήρου κρατουμένης καὶ περιστρεφομένης εὐκόλως ὑπὸ δύο μόνον ἀνδρῶν.

Ἡ γέφυρα ἐρείδεται ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐπὶ τῆς Εὐβοίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐπὶ νησιδίου ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πορθμοῦ εὑρισκομένου, ἀφ' οὗ ὑψοῦται μικρὸς ἐνετικὸς πύργος, ἐκ τούτου δὲ βαίνει τις, ἐπὶ τῆς στερεᾶς διερχόμενος, ἑτέραν πετρίνην γέφυραν τὴν μικρὰν καλουμένην. Ἡ Μεγάλη κατεσκευάσθη πρὸ δεκαπενταετίας περίπου, πρότερον καὶ αὕτη πετρίνη οὖσα. Ὁ πορθμὸς ἐγένετο πολὺ στενὸς καὶ ἡ δίοδος τοῖς μεγάλοις πλοίοις εἶναι ἀδύνατος. Μάτην κατηναλώθησαν μέγιστα ποσὰ πρὸς τοῦτο, ἀπορῶ δὲ πῶς ὁ ἐπιστατήσας τὸ ἔργον μηχανικὸς δὲν ἐφρόντισε νὰ κατεδαφισθῇ καὶ τὸ ἐντὸς τούτου νησίδιον καὶ οὕτω τῇ δαπάνῃ ὀλίγων ἔτι χρημάτων, ἤθελε κατασκευασθῆ πορθμὸς λίαν εὐρὺς καὶ ἐφικτὴ ἤθελεν εἶσθαι ἡ διάβασις τοῖς μεγάλοις πλοίοις.

Ὅπως διέλθῃ πλοῖον τοῦ πορθμοῦ δέον νὰ ἐπιτύχῃ εὐνοϊκὸν τὸν ῥοῦν τῶν ὑδάτων, ὡς ἐκ τῆς ἐπισυμβαινούσης παλιρροίας. Εἰσέτι δὲν ἐγνώσθη ὁ τακτικὸς αὐτῶν ῥοῦς καὶ ἄδηλον ἂν τὸ τοιοῦτον κατορθωθῆ ποτε, διότι εἶναι μὲν ἀποδεδειγμένον, ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε γενομένων παρατηρήσεων, ὅτι αἰτία τῆς παλιρροίας ταύτης εἶναι αἱ διάφοροι τῆς Σελήνης φάσεις, ἀλλ' ἐπιρρεάζουσι καὶ διάφορα μετεωρολογικὰ ἄλλα φαινόμενα, ἰδίως δὲ κατὰ τὴν Πανσέληνον, παρετηρήθη ἡ ῥοὴ αὐτῶν ὅλως ἄστατος.

Ὡραιότατον τῇ ἀληθείᾳ θέαμα ἡ διὰ τοῦ πορθμοῦ δίοδος τοῦ πλοίου, ἀλλὰ καὶ κινδυνῶδες, διότι σχεδὸν ἐγγίζει τὰς δύο αὐτοῦ πλευρὰς καταστολίστους πάντοτε ἐπὶ τῇ διαβάσει ὑπὸ ἀπείρου πλήθους.

Διερχόμενος τὸν πορθμὸν ἐξέρχεται ὁ ἐπισκέπτης ἐπὶ ἑτέρου λιμένος καὶ τούτου ἀσφαλοῦς, πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ ὁποίου ἐκτείνεται ἡ ἐκτὸς τοῦ φρουρίου πόλις, *ἔξω πόλις* καλουμένη.

Μέρος μόνον τῆς ἔξω πόλεως, τὸ πρὸς τὴν θάλασσαν, εἶναι ἄξιον παρατηρήσεως διὰ τὰς ὡραίας μεγάλας οἰκοδομὰς καὶ εὐρείας ὁδοὺς, ἐνῷ ἅπαν τὸ ἕτερον μέρος σύγκειται ἐκ μικρῶν καὶ ἑτοιμορρόπων οἰκιῶν, τὸ πλεῖστον Τουρκικῶν, καὶ ἐκ σκολιῶν καὶ, ἐπιτραπήτω μοι ἡ ὑπερβολικὴ ἔκφρασις, δυσβάτων σχεδὸν ὁδῶν!

Ἡ τῆς Χαλκίδος πόλις περιλαμβάνει 5-6 χιλιάδας κατοίκων, ἐξ ὧν περὶ τοὺς χιλίους περίπου Ἰουδαίους, ἀποτελοῦντας ἰδιαιτέραν συνοικίαν παραδόξως ἀρκούντως καθάριον καὶ διακοσίους Ὀθωμανοὺς, μὴ ἀπαρτίζοντας ἰδίαν συνοικίαν, ἀλλὰ διεσπαρμένους εἰς ὅλα τὰ τῆς πόλεως μέρη· οἱ λοιποὶ κάτοικοι εἶναι Ἕλληνες.

Οἱ Χαλκιδεῖς εἰσὶ φιλήσυχοι καὶ φιλόνομοι, ἀποτελοῦσι δὲ κοινωνίαν ἀρκούντως ἀνεπτυγμένην, διὰ τὴν μετὰ τῶν Ἀθηναίων συχνὴν σχέσιν, τὴν ὁποίαν συναναστρεφόμενος ὁ ξένος οὐδέποτ' ἀνιᾷ.

Ἡ παντελὴς στέρησις τοῦ ὕδατος, προερχομένη ἐκ τῆς τοῦ δήμου πενίας, οὐ μόνον ἀποθαρρύνει τοὺς κατοίκους παντὸς φιλοκάλου ἔργου, ἀλλὰ καὶ τὰς μέχρι τοῦδε ἐκτὸς τῆς πόλεως ὑπαρχούσας φυτείας κατέστρεψεν.

Οἱ κάτοικοι προμηθεύονται ὕδωρ ἄθλιον πρὸς χρῆσίν των ἐκ τῶν ἐντὸς τῆς πόλεως εὑρισκομένων φρεάτων.

Ὑπάρχει 7 περίπου ὥρας μακρὰν τῆς πόλεως ὕδωρ πόσιμον ἄφθονον, ἀλλ' ἀπαιτοῦνται πρὸς μετακόμισιν αὐτοῦ 200,000 δρ. καὶ διὰ τὴν πενίαν τοῦ δήμου στερεῖται ἡ πόλις ὕδατος.

Ἕτερα ἄξια παρατηρήσεως τῆς ἔξω πόλεως εἰσὶ τὸ πρὸ βορρᾶν αὐτῆς καὶ ἐπὶ ὑψώματος κείμενον καφφενεῖον *καφφενεδάκι* καλούμενον, ἔνθα γίνεται ὁ τῶν κατοίκων περίπατος· ἐκεῖθεν βλέπει τις τὴν πρὸς τὸ ἀρκτικὸν μέρος προέκτασιν τῆς νήσου καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ μαλιακοῦ κόλπου.

Τὸ πρὸς ἀνατολὰς καὶ ἔξωθεν τῆς πόλεως κείμενον λαμπρὸν οἰκοδόμημα, τὸ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὡς Γυμνάσιον χρησιμεύσαν, νῦν δ' ὡς Νοσοκομεῖον, καὶ τὸ παρὰ τὸν λιμένα ἐσχάτως κτισθὲν ἐκ μαρμάρου μέγιστον κατάστημα τοῦ Βαμβακοκλωστηρίου.

Ἐκτὸς τῶν τῆς κατωτέρας ἐκπαιδεύσεως καταστημάτων ἔχει ἡ πόλις Ἑλληνικὸν σχολεῖον, Γυμνάσιον, Ἱερατικὴν σχολὴν καὶ δύο ἰδιωτικὰ ἐκπαιδευτήρια ἀρρένων καὶ θηλέων ἀναμίξ.

Τὸ φρούριον χωρίζεται ἀπὸ τῆς ἔξω πόλεως ὑπὸ βαθέως χάνδακος, ὡς τὸ τοιοῦτον συμβαίνει εἰς ὅλα ἐν γένει τὰ φρούρια. Δύο δὲ καὶ μόναι πέτριναι γέφυραι ἑνοῦσιν αὐτὸ μετὰ τῆς ἔξω πόλεως, ἐφ' ὧν βαίνων ὁ τὸ φρούριον προτιθέμενος νὰ ἐπισκεφθῇ, διέρχεται ὑπὸ δύο πύλας, ὧν ἡ μὲν πρὸς ἀνατολὰς Ἄνω πύλη καλεῖται, ἡ δὲ πρὸς δυσμὰς Κάτω.

Ἡ Κάτω εἶναι ἀρκούντως ὑψηλὴ καὶ πέραν αὐτῆς ὑπάρχει ὁδὸς ὡραία, ἡ μόνη τοῦ φρουρίου ἀξία λόγου, ἄγουσα πρὸς τὴν γέφυραν καὶ τὸν τῆς Αὐλίδος λιμένα, ἐπ' αὐτῆς δ' ὑπάρχουσι καὶ καλαὶ οἰκοδομαί.

Ἡ Ἄνω πύλη, ὡς ἅπαντα τὰ μεσαιωνικὰ κτίρια, ἔχει καὶ αὐτὴ τὰς παραδόσεις της. Εἰσερχόμενός τις ἐντὸς αὐτῆς ἐμπίπτει εἰς μέγα σκότος καὶ, ὅπως ἐξετάσῃ τὰ ἐν αὐτῇ, δέον νὰ ἀναμείνῃ ἐπί τινα χρόνον καὶ ἐξοικειωθῶσι πρὸς τοῦτο οἱ ὀφθαλμοί του. Παρατηρεῖ ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἐκ τοῦ θόλου δι' ἀλύσεως ἀνηρτημένον μέγα ὑπόδημα, ὅπερ ἡ κοινὴ παράδοσις θεωρεῖ ὡς ἀνάθημα τῆς πανώλους, ἄλλοι δὲ ὅτι τὸ ἐφόρει Γίγας τις, οὗτινος καὶ μέγα ὀστοῦν ὑψοῦται ἐκεῖ πλησίον παρὰ τὸ τεῖχος, ὅπερ εἶναι ἡ *πλευρὰ τοῦ Γίγαντος*, καὶ παρὰ ταύτῃ πλὰξ φέρουσα τουρκικὰ γράμματα, ἅτινα, καθ' ἃ λέγουσι, σημαίνουσι τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν οἱ Τοῦρκοι ἐκυρίευσαν τὸ φρούριον ἀπὸ τοὺς Ἐνετούς. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸ ὑπόδημα φρονῶ ὅτι εἶναι ἔνδειξις τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων κατοχῆς τοῦ φρουρίου, ὡς πρὸς τὸ ὀστοῦν βεβαίως εἶναι πλευρὰ παμμεγέθους κοίτους πρὸ πολλῶν χρόνων φονευθέντος· ὡς πρὸς τὴν πλάκα ὅμως, ἀγνοῶν τὴν τουρκικὴν, λυποῦμαι μὴ δυνάμενος νὰ δόσω πληροφορίας τινάς.

Διερχόμενος τὴν πόλιν εὑρίσκεται εἰς τὴν ἰουδαϊκὴν συνοικίαν, παραδόξως, ὡς εἶπον ἀνωτέρω, ἀρκούντως καθάριον. Αἱ οἰκοδομαὶ αὐτῆς εἶναι εὐπρεπεῖς, ὀλίγιστοι δὲ ἐκ τῶν Ἰουδαίων εἰσὶν οἱ εὐπορροῦντες ἐν Χαλκίδι, καὶ καταγίνονται ἅπαντες εἰς μικρὸν ἐμπόριον καὶ τὴν ἐργασίαν τῆς μετάξης. Εἶναι φιλήσυχοι, ὡς ὅλοι οἱ Ἰουδαῖοι, ἔχουσι συναγωγὴν μετὰ τοῦ ἱερέως των, ὁμιλοῦσιν ἅπαντες τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ ἀπολαύουσι τῶν δικαιωμάτων τοῦ Ἕλληνος.

Ἕτερα ἄξια λόγου τοῦ φρουρίου μέρη εἰσὶν ἡ πλατεῖα, κειμένη ἐν τῷ κέντρῳ αὐτοῦ, ἣν ὁ ποτὲ φρούραρχος Βρονικόβσκης κατεδαφίσας τὰ ἐκεῖ εὑρισκόμενα καὶ ἀσχημίζοντα λίαν τὴν πόλιν ἐρείπια, κατεσκεύασε καὶ ἐφύτευσε διὰ μωρεῶν, καὶ ἡ πρὸς τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον αὐτοῦ εὐμεγέθης ἄλλη πλατεῖα· παρ' αὐτῇ κεῖνται αἱ φυλακαί, ἡ πυριταποθήκη καὶ τὸ παλαιὸν ἀνάκτορον (Σεράγι) τοῦ ἄλλοτε πασᾶ τῆς Εὐβοίας, καταστὰν ἤδη ἐρείπιον.

Αἱ φυλακαὶ εἶναι ὑπὸ τὸ τεῖχος τοῦ φρουρίου καὶ σχεδὸν ὑπὸ τὴν θάλασσαν... ἀλλὰ φύγωμεν ταύτας, διότι ὁλόκληρος πραγματεία δὲν ἐξαρκεῖ ὅπως περιγράψῃ τις τὴν ἐν αὐταῖς πνιγηρὰν καὶ νοσώδη ἀτμοσφαίραν, καὶ τὴν ἀθλίαν ζωὴν ἣν διάγουσιν οἱ ἐκεῖ ἐγκλειόμενοι. Ἂν τὸ φρούριον κατεδαφισθῇ ποτε καὶ αἱ δύο πόλεις ἑνωθῶσιν, ἡ Χαλκὶς θέλει καταστῇ μία τῶν σπανίων πόλεων διὰ τὴν τοποθεσίαν καὶ φυσικὴν αὐτῆς καλλονήν.

Τὸ μόνον τερπνὸν μέρος τοῦ φρουρίου εἶναι ἡ γέφυρα καὶ μάλιστα καθ' ἃς ὥρας παιανίζει ἡ μουσική. Ἔχει ὁ καθήμενος ἐκεῖ ἀντὶ συντρόφου τὸν θροῦν τοῦ ῥεύματος καὶ ἀντὶ ἀσχολίας τὸ θέαμα τῶν διερχομένων πλοίων καὶ τῶν ἀκαταπαύστων λεμβῶν τῶν μετὰ μεγίστης εὐστοχίας ὑπὸ τῶν λεμβούχων ὁδηγουμένων οὐ μόνον πρὸς τὴν ῥοὴν τοῦ ῥεύματος, ἀλλὰ καὶ ἀντιθέτως ταύτης, ὅπερ λίαν κοπιῶδες.

Διερχόμενος ὁ παρατηρητὴς τὴν γέφυραν καὶ ἐπὶ τῆς στερεᾶς βαίνων, εὑρίσκει ὁδὸν εὐρεῖαν καὶ νέαν ἄγουσαν πρὸς τὰς Θήβας, ἐκεῖθεν δὲ εἰς Ἀθήνας. Ἀντικρὺ τοῦ ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ πύργου κεῖται ὁ λόφος ἐφ' οὗ ἀνέρχεταί τις λίαν εὐκόλως καὶ ἀπαντᾷ τὴν ἀκρόπολιν, φρούριον μεγίστης ἐκτάσεως καὶ κατεστραμμένον σχεδόν. Ἐξ αὐτοῦ ἡ θέα τῆς Χαλκίδος μετὰ τῶν περιχώρων εἶναι τῇ ἀληθείᾳ λαμπρά! τὰ πάντα βλέπει τις ὡς ἐξ ἀπόπτου. Ἔνθεν μὲν τὴν Βοιωτίαν μετὰ τοῦ ἐν εἴδει δακτυλίου λιμένος τῆς Αὐλίδος, ἔνθεν δὲ τὴν Εὔβοιαν ἐν ὅλῃ τῇ μεγαλοπρεπείᾳ αὐτῆς, ἐκτεινομένην καὶ μετὰ τῆς Βοιωτίας σχηματίζουσαν ἀπείρους ἑλιγμοὺς καὶ καμπάς, κατὰ δὲ τὸν πορθμὸν προχωροῦσαι ἐγγίζουσι τόπον, ὥστε φαίνονται ὡς δύο ἀδελφαὶ τείνουσαι ἀλλήλαις τὰς χεῖρας. Πέραν ἐπὶ τῆς Εὐβοίας καὶ μακρὰν ὀλίγον τῆς Χαλκίδος φαίνεται κατάφυτος καὶ ὡραία κοιλὰς, τὸ ληλάντιον πεδίον, καὶ ἀρδευομένη ὑπὸ τοῦ εἰς δύο χωρίζοντος αὐτὴν χειμάρρου Λήλαντος, ἐξ οὗ φέρει καὶ τὸ ὄνομα, κοινῶς ἀμπέλια καλουμένην.

Ὁ διερχόμενος τὴν πεδιάδα ταύτην παρατηρεῖ κατὰ μικρὰς ἀποστάσεις οἰκίσκους πενιχροὺς, ἔνδειξις οὐχὶ τόσον τῆς πενίας τῶν κα-

τοικούντων αὐτὰς χωρικῶν, ὅσον τῆς ἀπειροκαλίας. Τὰ πλεῖστα τῶν ἀμπελίων κατ' ἀρχὰς εἶχον οἱ τῆς Χαλκίδος κάτοικοι καὶ ἐξεμίσθουν αὐτὰ τοῖς χωρικοῖς, βαθμηδὸν δ' οὗτοι διὰ τῆς ἐργασίας καὶ οἰκονομίας ἠγόρασαν τὸ πλεῖστον μέρος, εἰμὶ δὲ βέβαιος ὅτι ἐντὸς μικροῦ χρόνου οὗτοι θέλουσιν εἶσθαι οἱ μόνοι αὐτῶν κύριοι.

Ἐν τῇ πεδιάδι ταύτῃ κεῖνται τὰ χωρία Δοκός, Ἀφράτι ἢ Πετρωτὸν, Φύλλα, Βασιλικὸν καὶ Μύτικα, περιέχοντα ἀνὰ 200—300 ἕκαστον κατοίκους, ὧν τὸ πλεῖστον χωρικοί.

Καλλιεργεῖται ἐν τῇ ἐκτεταμένῃ ταύτῃ πεδιάδι τὸ ἔλαιον, ὁ οἶνος, ἀφθόνων ὑπαρχουσῶν τῶν πρὸς ἔκθλιψιν αὐτῶν μηχανῶν, τὸ ἐρυθρόδανον (ῥιζάρι) καὶ οἱ δημητριακοὶ καρποί.

Τὸ μόνον προϊὸν τὸ ἐκ τοῦ τόπου τούτου ἐξαγόμενον καί τινα ὠφέλειαν παρέχον εἶναι τὸ ἐρυθρόδανον καὶ μέρος τοῦ ἐλαίου, ἐνῷ ὅλα τὰ λοιπὰ προϊόντα καταναλίσκονται ἐν τῷ τόπῳ, ἐνίοτε δὲ μὴ ἐξαρκούντων καὶ τούτων καὶ μάλιστα ἐν καιρῷ ἀφορίας, καταφεύγουσιν οἱ κάτοικοι εἰς τὰ τῶν πλησιοχώρων πόλεων. Ὡς ἐκ τούτου δὲ τὸ ἐμπόριον δὲν εὑρίσκεται ἐν ἀνθηρᾷ καταστάσει ἐν Χαλκίδι. Ἔβλαψε δὲ μεγάλως τοῦτο, κατὰ τὴν γνώμην πολλῶν εἰδημόνων, καὶ ἡ εὕρυνσις τοῦ Πορθμοῦ. Πρότερον, πρὸ τῆς εὐρύνσεως, τὰ πλοῖα, τὰ διὰ τὰ παράλια τῆς Τουρκίας καὶ τὰ ἀρκτικὰ τῆς Εὐβοίας προωρισμένα, ἠναγκάζοντο, διὰ τὸ ἐπικίνδυνον τῆς τοῦ Καφηρέως διαβάσεως, καὶ μάλιστα ἐν καιρῷ χειμῶνος, νὰ καταφεύγωσιν εἰς Χαλκίδα, ἔνθα ἀπεβίβαζον τὰ ἐμπορεύματα εἰς τὰς πρὸς τοῦτο ἀποθήκας, ἐκεῖθεν δὲ πέραν τοῦ πορθμοῦ, ἐκ τοῦ τρίτου λιμένος, ἄλλα πλοῖα παρελάμβανον αὐτὰ καὶ τὰ μετέφερον εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον, οὕτω δὲ ἐγένετο διαμετακόμισις ἐμπορευμάτων (Ἰταλιστὶ *limpo* καλούμενον), καὶ ἡ Χαλκὶς ἦν ἐμπορικὸς σταθμὸς οὕτως εἰπεῖν. τὰ δὲ πλοῖα παραμένοντα ἡμέρας τινὰς κατηνάλισκον τὰ προϊόντα καὶ ἄφινον ἐκεῖ πλοῦτον. Νῦν ὅμως τῇ εὐκολίᾳ τοῦ πορθμοῦ, οὐδόλως μένουσι τὰ πλοῖα, ἀλλ' ἐξακολουθοῦσι τὸν πλοῦν αὐτῶν διευθυνόμενα εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον. Ὡς ἐκ τούτου λοιπὸν ἡ πτῶσις τοῦ ἐμπορίου ἐν Χαλκίδι καὶ ἡ παρακμὴ αὐτῆς.

Καὶ βιομηχανικῶς ἀδύνατον κατ' ἐμὲ ἡ συντήρησις ταύτης, διότι ὡς ἐκ τοῦ στενοῦ χώρου τῆς Εὐβοίας τὰ προϊόντα αὐτῆς εἶναι ὀλίγιστα καὶ συνεπῶς ἀδύνατος ἡ δι' αὐτῶν συντήρησις βιομηχανικῶν ἐν Χαλκίδι καταστημάτων. Ἔπειτα ἡ Χαλκὶς δὲν ἔχει καὶ τὰ πλεονεκτήματα τῆς ἐμπορικῆς θέσεως καὶ μεγάλης συρροῆς πανταχόθεν τῶν πλοίων, ὡς ἡ Σύρος καὶ ὁ Πειραιεὺς, ὥστε οὐδεὶς λόγος ἀναγκάζει τὰ ἄλλα μέρη νὰ στέλλωσι τὰ προϊόντα των πρὸς κατεξέργασιν εἰς τὰ βιομηχανικὰ αὐτῆς καταστήματα· ἀδύνατον ὡσαύτως νὰ ἀναμένῃ τοιαῦτα καὶ ἐκ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, διότι ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἀπαιτεῖται ἡ εὔκολος καὶ ὀλιγοδάπανος αὐτῶν εἰς Χαλκίδα μεταφορὰ, καὶ δυστυχῶς ἐν Ἑλλάδι τοιαῦτα μέσα δὲν ἔχομεν, ἀλλὰ καὶ ἡ Στερεὰ δὲν ἀμοιρεῖ τοιούτων καταστημάτων καὶ ἑπομένως τὰ προϊόντα της χρησιμεύουσιν δι' αὐτάς. Ἄλλως τε καὶ ἐν Χαλκίδι συμβαίνει ὅ,τι δυστυχῶς καὶ ἐν ὅλῃ τῇ Ἑλλάδι. Οἱ τῆς Ἑλλάδος κάτοικοι πόρρω ἀπέχουσι τῶν ἐν Τουρκίᾳ καὶ Εὐρώπῃ ὁμογενῶν· δὲν κατέχονται ὡς αὐτοὶ ὑπὸ τοῦ κερδοσκοπικοῦ ἐκείνου πνεύματος τοῦ νὰ ἐπινοῶσι βιοποριστικὰ ἔργα, ἀλλὰ προτιμῶσι νὰ πένωνται γινόμενοι κατ' ἀνάγκην θιασῶται ἐπιστημῶν καὶ θεσοθῆραι, κατεχόμενοι ὑπὸ νωθρείας καὶ ἀμελοῦντες τὴν βιομηχανίαν, ἥτις ἔσται ἡ μόνη εὐημερία τῆς Ἑλλάδος. Βλέποντες δέ τινα ἐπινοοῦντα ἔργον τι, ἀμέσως δράττονται πολλοὶ τοῦ ἐπινοήματος τούτου καὶ μιμοῦνται αὐτὸν, καὶ οὕτως ἔχομεν αὔξησιν τοῦ αὐτοῦ εἴδους καταστημάτων, τὰ πολλὰ δὲ ταῦτα διὰ τὸν μικρὸν χῶρον τῆς Ἑλλάδος εἰσὶν ἄχρηστα· ἐνῷ ἔπρεπε νὰ ἐπιδιώκωσι, καὶ πραγματοποιῶσι τὴν σύστασιν ἑτέρων καταστημάτων ἐπιβοηθητικῶν τῶν ἤδη ὑπαρχόντων, οἷον τὸ τῶν ὑφασμάτων ἐπιβοηθητικὸν τῶν βαμβακοκλωστικῶν κ.τ.λ.

Συνιστᾶται κλωστήριον καὶ ἰδοὺ ἐν διαστήματι ὀλίγου χρόνου πολλὰ τοιαῦτα κατεπλημμύρησαν τὰς πόλεις. Τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἐν Χαλκίδι. Ὑπάρχει ἐν Λεβαδείᾳ καὶ Στυλίδι κλωστήριον, συνιστᾶται καὶ ἐν Χαλκίδι τοιοῦτον, ὅπερ ἀμφιβάλλω ἂν διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους, εὐδοκιμήσῃ.

Ἀνακαλύπτεται τὸ χρώμιον καὶ ἅπαντες τρέχουσι πρὸς ἀναζήτησιν καὶ ἐμπόριον αὐτοῦ· ἀντὶ δὲ νὰ φροντίζωσιν ἐπινοοῦντες τὸν τρόπον δι' οὗ νὰ συντηρήσωσι τὴν πόλιν, καραδοκοῦσι τὰς ἐπινοήσεις τοῦ ἄλλου ὅπως πράξωσι καὶ αὐτοὶ τὸ ἴδιον, μὴ ἐξετάζοντες ἂν τὸ τοιοῦτον θέλει ὠφελήσει ἢ βλάψει τὸν τόπον. Ἀποτυφλοῦνται, οὕτως εἰπεῖν, ὑπὸ τῶν ὠφελειῶν τοῦ κατὰ πρῶτον συνισταμένου νέου ἔργου καὶ ὑποθέτουσιν ὅτι διὰ τούτου οἱ πάντες θὰ πλουτισθῶσι.

Τοιαύτη δυστυχῶς ἡ τοῦ ὡραίου τούτου τόπου κατάστασις. Δύναται ὅμως νὰ βελτιωθῇ καὶ συντηρηθῇ, ἂν ἡ κυβέρνησις σπεύσῃ καὶ μεταφέρῃ ἐκ τοῦ Πόρου εἰς τοὺς λιμένας αὐτῆς τὸν Ναύσταθμον, λιμένας λίαν καταλλήλους πρὸς τοῦτο καὶ ἀσφαλεστάτους ἀπὸ πάσης ἐχθρικῆς ἐπιδρομῆς, καθ' ὅσον καὶ ἡ ξυλεία λίαν κατάλληλος καὶ εὐπόριστος εὑρίσκεται ἐπὶ τῆς νήσου ταύτης. Ἡ, ὡς ἐκ τοῦ δροσεροῦ καὶ εὐκράτου κλίματός της, τῶν ἀγνῶν τῆς θαλάσσης ὑδάτων καὶ τῆς μικρᾶς ἐξ Ἀθηνῶν ἀποστάσεως, νὰ καταστῇ θερινὴ διαμονὴ τῶν τὰς Ἀθήνας κατοικούντων, οἵτινες, ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, θέλουσι τύχει καὶ τῶν ἀπείρων περιποιήσεων τῶν κατοίκων, ὄντων λίαν φιλοξένων· ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται νὰ κατασκευασθῶσι προηγουμένως ἀμαξηταὶ ὁδοὶ ἑνοῦσαι τὴν πόλιν μετὰ τῶν ἀμπελίων.

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 3 Ὀβρίου 1871.

Δ. Π. ΜΠΟΥΦΗΣ.

ΣΥΜΒΟΥΛΗ

ΠΡΟΣ ΤΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΔΑΣ ΜΗΤΕΡΑΣ.

Η ΠΕΡΙ ΥΓΕΙΗΝΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΩΝ

Ὑπὸ

ΑΧΙΛ. ΗΛΙΑΔΟΥ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

Πρὸ δεκατεσσάρων ἤδη ἐτῶν μετερχόμενος τὸ ἰατρικὸν ἐπάγγελμα, καὶ εἰς πλείστους παρευρεθεὶς τοκετοὺς, πολλάκις μὲν κατ' ἀρχὰς συνεβούλευον τὰ εἰκότα πρὸς ὑγειϊνὴν ἀνατροφὴν τῶν ἀρτιγεννήτων, ἀλλὰ μάτην ἔχασα πάντοτε τοὺς χρυσούς μου λόγους, καὶ μακρὰ πεῖρα μ' ἔπεισεν ὅτι ἑκάστοτε ἐγίνετο κατὰ τὴν ἀπουσίαν μου, πᾶν ὅ,τι ἡ ἀμάθεια καὶ ἡ πρόληψις δυστυχῶς πρὸ χρόνων ἐδίδαξεν εἰς τὰς Ἑλληνίδας μητέρας. Τούτου ἕνεκα ἐπέτρεψα νὰ γείνῃ ἐνώπιόν μου, πᾶν ὅ,τι ἤμην βέβαιος ὅτι ἤθελε συμβῇ ἀπόντος ἐμοῦ, ὅπως σπουδάσω ἰδίοις ὄμμασι μέχρι ποίου βαθμοῦ ἀνοησίας δύναται ἡ ἀμάθεια νὰ ὠθήσῃ τὸν ἄνθρωπον, καὶ καλῶς γνωρίσω τὸν ἐχθρὸν ὃν ἔκτοτε ἀπεφάσισα νὰ πολεμήσω. Πολλάκις δὲ ἐθαύμασα ἰδὼν μετὰ καιρὸν τὰ ἐνώπιόν μου βασανισθέντα βρέφη, ζῶντα εἰς τὸ πεῖσμα τῶν πρακτικῶν μαιῶν, τῶν Μεγαιρῶν αὐτῶν, καὶ ἰδίως τῶν μητέρων, ἃς πολλάκις εἶδον μετ' ἀπαθείας θεωμένας τὰ βασανιστήρια εἰς ἃ ὑποβάλλονται τὰ ἴδια αὐτῶν τέκνα, τὰ ἀτυχῆ ταῦτα πλάσματα, ἅμα ἰδόντα τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, παραδιδόμενα εἰς τὴν φροντίδα τῆς ἀμαθείας καὶ τῶν προλήψεων.

Τούτου ἕνεκα δεινὸν ἀπεφάσισα ν' ἀναλάβω ἀγῶνα καὶ νὰ πολεμήσω μόνος κατὰ τοσούτων ἀντιπάλων, τῶν διὰ τοῦ χρόνου ῥιζωθεισῶν στρεβλῶν πεποιθήσεων, συγγράφων τὰς παρούσας πρὸς τὰς ἑλληνίδας μητέρας συμβουλάς μου, πεπεισμένος ὅτι ὁ ὀρθὸς λόγος ἐπὶ τέλους θὰ ἰσχύσῃ. Μή μοι ἀπαντήσητε δὲ καλαί μου ἀναγνώστριαι πρὶν ὁλόκληρόν μου τὸ φυλλάδιον ἀναγνώσητε, τὸ τετριμμένον «*ἡμεῖς οὕτω τὰ εὕρομεν ἀπὸ τοὺς γονεῖς μας, ἰδοὺ ἡμεῖς καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν ζῶντες καὶ ὑγιεῖς οὕτως ἀνατραφέντες*»· ἀλλὰ καὶ οἱ Ἄραβες εὗρον ἀπὸ τοὺς γονεῖς των καλὸν νὰ χαράττωσι τὸ πρόσωπον, καὶ νὰ κρεμῶσιν εὐμεγέθεις κρίκους εἰς τὰ χείλη, τὴν ῥίνα καὶ τὰ ὦτα· οἱ Ἰνδοὶ ἐπίσης εὗρον καλὸν νὰ στιγματίζωσι τὸ σῶμα αὐτῶν καὶ τὸ πρόσωπον διὰ ποικίλων σημείων καὶ εἰκόνων· εἶναι διὰ τὸν λόγον τοῦτον καλὸν τοῦτο; καὶ τὸ εὑρίσκετε καλὸν σεῖς αἱ ἑλληνίδες; Τοῦτο δὲ καὶ ἐγὼ διὰ τῆς παρούσης μου ἐπιχειρῶ ν' ἀποδείξω, ὅτι ἂν ζῆτε καὶ εἶσθε ὑγιεῖς ὡς ἐκ θαύματος, τοῦτο ἐγένετο εἰς τὸ πεῖσμα τῶν πρακτικῶν μαιῶν καὶ τῶν ἰδίων ὑμῶν μητέρων. Τοῦτο ἀποδεικνύει μόνον ὅτι μετὰ τοσαύτης σοφίας ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸ πλάσμα του, ὥστε καὶ αὐταὶ αἱ μαῖαι δὲν κατώρθωσαν νὰ τὸ καταστρέψωσιν.

Ἀκούσατε τίνι τρόπῳ ἐκτελοῦνται οἱ τοκετοὶ ἐν Ἑλλάδι, καὶ ὁποῖαι φροντίδες παρέχονται εἰς τὰ ἀρτιγέννητα, καὶ μετ' ἐμοῦ θαυμάσατε τῷ ὄντι τὴν σοφίαν τοῦ δημιουργοῦ!

Καὶ πρῶτον μὲν αἱ ἀγαθαὶ λεχωΐδες, πεισθεῖσαι ὑπὸ τῶν μαιῶν καὶ λοιπῶν γραϊδίων, φρονοῦσιν ὅτι δὲν δύνανται νὰ τέξωσιν ἄλλως, ἢ ἐπὶ τοῦ ἐν εἴδει Γιλοτίνης Σκαμνίου, μηχανεύματος εἰδεχθοῦς καὶ ἀποτροπαίου, τὴν ῥίκην

ἐμποιοῦντος, ἅμα τῇ ἐμφανίσει του μετὰ τῆς ὄψιν δημίου ἐχούσης μεγαίρας, τοῦ ἐπίσης εἰδεχθοῦς γραϊδίου, τοῦ καλουμένου πρακτικὴ μαία.

Ὁ ἐπὶ τοῦ μηχανήματος τούτου ἐκτελούμενος τοκετὸς, οὐ μόνον διὰ τὴν τίκτουσαν εἶναι ἐπικίνδυνος, διὰ πολλοὺς λόγους, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ τικτόμενον, ἕνεκα τῆς κατακορύφου θέσεως ἣν ἔχει τὸ σῶμα τῆς τικτούσης, τῆς ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἀποστάσεως, τῆς δυσκόλως χορηγουμένης βοηθείας πρὸς τὸ τικτόμενον ὁσάκις ὁ ὀμφάλιος λῶρος εἶναι περιτετυλιγμένος περὶ τὸν λαιμὸν τοῦ παιδίου, κτλ.

Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου, πιστεύουσαι αἱ σοφαὶ αὗται γραῖαι ὅτι τὸ ὕστερον ἢ ἀκόλουθον εἶναι πτερωτὸν κακοποιὸν δαιμόνιον, δυνάμενον ν' ἀνέλθῃ εἰς τὴν καρδίαν τῆς γυναικὸς, καὶ νὰ πνίξῃ αὐτὴν, οὐ μόνον ἐπιπίπτουσαι πιέζουσιν ἰσχυρῶς τὴν κοιλίαν τῆς τεκούσης, δυνάμεναι οὕτω κατὰ τοὺς διδύμους τοκετοὺς νὰ φονεύσωσι τὸ δεύτερον ἔμβρυον, ὡς τοῦτο ἔτυχε νὰ ἴδω, ἀλλὰ καὶ τὸ ἄρτι τεχθὲν ἀφίνουσιν ἄνευ οὐδεμιᾶς βοηθείας, καὶ λειπόθυμον ἂν ᾖ τοῦτο, ἐκτεθειμένον ὑπὸ τὰ εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ καταπίπτοντα ὑγρὰ, διότι διὰ τὸν φόβον τοῦ ὑστέρου δὲν ἀποκόπτουσι τὸν ὀμφάλιον λῶρον πρὶν καὶ τοῦτο ἀποπέσῃ.

Περαιωθέντος τοῦ τοκετοῦ, ἄρχονται τὰ ἀληθῆ βασανιστήρια. Καὶ πρῶτον μὲν προσφέρεται τῇ μαίᾳ ζάκχαρις τετριμμένη κατὰ παραγγελίαν τῆς ἰδίας, ἐν ᾗ ἐμβάπτει τὸν σιελωθέντα ἀκάθαρτον εἰσέτι δάκτυλόν της, καὶ δι' οὗ *πατεῖ τὸν λαιμὸν τοῦ παιδίου*, πιέζει δηλ. τὰς ἀμυγδαλὰς, προφέρουσα καὶ μυστηριώδεις τινὰς λέξεις, ἵνα τὸ τεχθὲν ἔχῃ γλυκεῖς τοὺς λόγους ὡς τὴν ζάκχαριν. Εἶτα πιέζει ἰσχυρῶς τὴν ἕνεκα τοῦ τοκετοῦ ἐπιμήκη εἰσέτι κεφαλὴν, ἵνα δώσῃ αὐτῇ ὡραιότερον σχῆμα ἐκείνου ὅπερ τῇ ἔδωκεν ὁ δημιουργὸς, ὅστις ἔχων πολλὰς ἀσχολίας δὲν εἶχε καιρὸν νὰ τὸ τελειοποιήσῃ, ἀφεὶς τὸ λοιπὸν τῆς ἐργασίας εἰς τὴν μαίαν· δι' ὃ πιέζει, εἴπομεν, ἰσχυρῶς τὴν κεφαλὴν, λέγουσα ἄλλας λέξεις, πάντοτε μυστηριώδεις, καὶ περισφίγγει αὐτὴν στερεῶς διὰ πολλῶν μανδυλίων μὴ τυχὸν παρεκτραπῇ τοῦ νέου σχήματος ὅπερ αὐτὴ τῇ ἔδωκε· θέτει δὲ ἱκανὴν ποσότητα βάμβακος ἐπιπεπασμένου διὰ ζακχάρεως, κυμίνου καὶ μοσχοκαρύων, ἵνα κλείσῃ κενά τινα διαστήματα αὐτῆς, ἅπερ ὁ πλάστης ἐκ βίας ἀφῆκεν ἀνοικτὰ, καὶ ὅθεν τὸ βρέφος δύναται νὰ κρυολογήσῃ. Τούτων γενομένων, μεταβαίνει εἰς τὸ *πάστωμα*· ἅλας ἀμέσως προσφέρεται τῇ μαίᾳ ἀρκετὸν, δι' οὗ ἐπιπάσει (παστώνει) ὡς ἔχει μὲ ὅλας τὰς ἀκαθαρσίας τὸ παιδίον, ἵνα γείνῃ νόστιμον καὶ γλυκὺ ὡς τὸ ἁλατισμένον φαγητὸν, καὶ οὐχὶ ἀνάλατον καὶ ἀνούσιον· ἀμέσως μετὰ ταῦτα τανύονται ἰσχυρῶς τὰ μέλη αὐτοῦ, τυλίσσονται ἐντὸς ῥάκους, καὶ περισφίγγονται στερεῶς διὰ τῆς λεγομένης *φασκιᾶς*, ὅπως γείνωσι ταῦτα ἰσχυρὰ καὶ στερεά, διότι ὁ πάνσοφος δημιουργὸς καὶ ταῦτα, φαίνεται, ἕνεκα βίας δὲν ἐστερέωσε καλῶς, ἀλλ' ἀφῆκε χαλαρὰ καὶ ἀσθενῆ, γινώσκων ὅτι, εὑρίσκονται ἐν τῷ κόσμῳ σοφαὶ μαῖαι, ὅπως ἀποπερατώσωσι τὸ ἔργον· σφίγγει λοιπὸν ἡ μαία, καὶ πάλιν σφίγγει τὰ μέλη τοῦ βρέφους, ἡ μάμη δὲ πολλάκις, ἢ καὶ αὐτὴ ἡ μήτηρ, ἂν ἔχῃ καιρὸν, φωνάζει, «σφίξε το καλὰ μαμή μου να γείνῃ δυνατὸ»! ἐκείνη δὲ ἀποκρίνεται, «ἔννοια σου κυρούλα μου καὶ εἰξεύρω νὰ σᾶς εὐχαριστήσω· μόνον φέρε μου τώρα τὸ δαφνόξυλο».

(ἀκολουθεῖ).

ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

ΔΙΑΣΗΜΩΝ ΑΝΔΡΩΝ

—

Α'.

ΔΥΟ ΤΕΚΝΑ ΚΑΡΟΛΟΥ ΤΟΥ Α'.(1),

Ὑπὸ τῆς Κας ΛΟΥΙΖΗΣ ΚΟΛΕΤ.

(ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ)

—

Ἕκαστος τόπος ἔχει ἰδίαν τινὰ μαγικὴν θέσιν, προνομιοῦχον τι μέρος θωπευόμενον ὑπὸ τοῦ ἡλίου, κοσμούμενον ὑπὸ τῆς φύσεως καὶ εἰς ὃ ἤθελέ τις ἐπιθυμήσει νὰ διέλθῃ τὰ ὡραιότερα

(1) Μόλις ἤρχισαν ἐν Ἀγγλίᾳ αἱ πρῶται ἐπαναστατικαὶ ταραχαὶ, ἡ βασίλισσα Ἑρρικέτα, σύζυγος Καρόλου τοῦ Α'. καὶ θυγάτηρ Ἑρρίκου Δ'. μὲ τέσσαρα τῶν αὐτῆς τέκνων μετέβη εἰς Γαλλίαν, τὰ λοιπὰ δύο τῆς ὁποίας, ὡς μὴ δυνηθέντα νὰ τὴν φθάσωσιν, ἔμεινον φυλακισμένα μετὰ τοῦ πατρός των ὑπὸ τοῦ φανατικοῦ Κοινοβουλίου, ἦσαν δὲ ταῦτα ἡ Ἐλισάβετ καὶ ὁ Ἑρρῖκος δὲ Γλότζεστερ. Καὶ ἡ μὲν πριγκήπισσα Ἐλισάβετ ἐγεννήθη ἐν τῷ παλατίῳ τοῦ Ἁγ. Ἰακώβου τὴν 8 Ἰανουαρίου 1635. Ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἐδείκνυε δεξιότητα νοὸς, ζωηρότητα χαρακτῆρος καὶ μεγάλην πρὸς τὴν σπουδὴν τάσιν. Μόλις δεκαετὴς ὁ πατήρ της τὴν συνεβουλεύετο ἐπὶ τῶν σοβαροτέρων ὑποθέσεων, τοσοῦτον ὀξύνους καὶ εὐθυκρίσιμος ἦν. Ἀλλ' οὔσης καὶ κράσεως ἀδυνάτου, ὁ τοῦ πατρός της θάνατος ἐπήνεγκε μέγιστον τῇ καρδίᾳ της ἄλγος, ὥστε ἡ ἀσθενὴς ὑγεία της ταχέως παρέλυσε. Τὸ ἐν τῇ νήσῳ Γουάϊτ φρούριον τοῦ Καρισβροὺκ τὸ χρησιμεῦσαν ὡς φυλακὴ εἰς τὸν Κάρολον Α' ἐχρησίμευσε καὶ δι' αὐτὴν ὡς καὶ διὰ τὸν μικρόν της ἀδελφὸν δοῦκα Γλότζεστερ· ἡ δὲ θέα τῶν τοιχῶν ἐκείνου, ἐντὸς τῶν ὁποίων ὁ ἀτυχὴς μονάρχης εἶχε τοσοῦτον λυπηθῆ καὶ κλαύσει, τῇ ἐπιτάχυνον τὸν ἄωρον θάνατον — καὶ τὴν πρωΐαν τῆς 8 Σεπτεμβρίου 1650 εὑρέθη ἐπὶ τῆς κλίνης ἀποθαμμένη.

Ἐτάφη κρυφίως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Νιούπορτ, νῦν δὲ ἡ βασίλισσα Βικτωρία τῇ ἀνήγειρε μνημεῖον, τὸ ἄγαλμα τοῦ ὁποίου κατεσκευάσθη ὑπὸ τοῦ Μαρκέτου καὶ εἰσέτι διατηρεῖται ἐν τῷ νεοδμήτῳ ναῷ τοῦ Νιούπορτ

Ὁ δὲ δοὺξ Ἐξέτικος δε Γλότζεστερ, ἀδελφὸς τῆς πριγκηπίσσης Ἐλισάβετ, ἐγεννήθη καὶ οὗτος ἐν τῷ παλατίῳ τοῦ Ἁγ. Ἰακώβου κατὰ τὸ ἔτος 1640. Ἠκολούθησε τὴν τύχην τῆς ἀδελφῆς του, μετὰ τὸν θάνατον τῆς ὁποίας ὁ Κρόμβελλ τὸν ἔπεμψεν εἰς Γαλλίαν ὅπως ἀνεύρῃ τὴν ἐξόριστον μητέρα του, ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφάς του· ἐτήκετο δὲ κατηφὴς καὶ σιωπηλὸς, μέχρις οὗ ὁ ἀδελφός του Κάρολος ὁ Β'. ἀνέβη ἐπὶ τοῦ τῆς Ἀγγλίας θρόνου. Τὴν προτεραίαν τοῦ θανάτου τοῦ πατρός του εἶχε φερθῆ πρὸς αὐτὸν μετὰ τῆς ἀδελφῆς του· καὶ ἔκτοτε παροῦσαν εἶχε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν ἀγαπητὴν καὶ σπαραξικάρδιον ἐκείνην εἰκόνα, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ ἄλλος μονάρχης τῷ ἔλεγε τὰς λέξεις ταύτας· — «Γιὲ, ἐνθυμοῦ ὅτι αὔριον θέλουσιν ἀποκόψει τὴν κεφαλὴν τοῦ πατρός σου».

Ὁ νέος οὗτος πρίγκηψ ἀπέθανεν ἅμα τῇ εἰς Ἀγγλίαν ἐπανόδῳ του κατὰ τὸ 21 ἔτος τῆς ἡλικίας του, ἐν τῷ παλατίῳ τοῦ Whitehall ἐν ᾧ ἔλαβε χώραν καὶ ἡ τιμωρία Καρόλου τοῦ Α'.

τῆς νεότητος αὐτοῦ ἔτη. Ἡ Ἰταλία ἔχει τὴν νῆσον τῆς μεγάλης λίμνης καὶ τὴν λίμνην τοῦ Κόμου, ἡ Γαλλία τὰς νήσους τοῦ Χιὲρ, ἡ Ἱσπανία τὴν Γρενάδην, ἡ Πορτογαλλία τὴν Σίντρα, ἡ δὲ Ἀγγλία τὴν νῆσον τοῦ Γουάϊτ (Wight).

Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Αὐγούστου τοῦ ἔτους 1859, περὶ τὰς 3, ἀνεχώρησα ἐκ Λονδίνου μετὰ παγετώδους χιόνος καὶ ἔφθασα πρὸς τὰς 6 εἰς Πορτσμοὺθ μὲ λαμπρὸν ἥλιον καὶ οὐρανὸν, τὸ κυανοῦν τοῦ ὁποίου ἡσύχως ἀντενακλᾶτο εἰς τὴν θάλασσαν. Ἐπέβην τοῦ καταστρώματος τοῦ πλοίου ὅπερ ἔμελλε νὰ μὲ φέρῃ εἰς τὴν νῆσον τοῦ Γουάϊτ, καὶ μετά τινας στιγμὰς ἡ μικρὰ αὕτη ἀδελφὴ τῆς Ὡραίας νήσου ἐφάνη πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου ὡς ὀπέραντος λειμὼν, ποικιλόμενος ὑπὸ τῶν ἀνθέων, θωπευόμενος ὑπὸ τῆς αὔρας καὶ καταφιλούμενος ὑπὸ τοῦ κύματος. Ἐνῷ ἡ ναῦς ἐφ' ἧς εὑρισκόμην ἀπεμακρύνετο τοῦ λιμένος τοῦ Πορτσμοὺθ, πολεμικόν τι δίκροτον, ἐπιστρέφον ἐκ Κριμαίας προσήγγιζε, φέρον στρατιώτας, οἵτινες ἱστάμενοι ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, ἀνυπομόνως περιμένον ὅπως χαιρετήσωσι τὰ Ἀγγλικὰ παράλια. Τὸ μέγα δίκροτον διῆλθε πλησίον ἡμῶν καὶ ἠδυνήθην νὰ διακρίνω τὰ ἀρειμάνια πρόσωπα τῶν ἀποδεκατισθέντων ἐκείνων στρατευμάτων! Εἰσήλθομεν ἐντὸς τοῦ ὅρμου τοῦ Πορτσμοὺθ, ἀλλ' ἡ παλίρροια μᾶς ἀπώθει εἰς τὴν νῆσον τοῦ Γουάϊτ, ἀπεβιβάσθημεν δ' ἐκεῖ εἰς Πὶρ, βραχίονα γῆς, χρησιμεύοντα ὡς περίπατον εἰς τοὺς λουομένους καὶ ὅστις φέρει εἰς Ῥέϊδ, τὴν ἀριστοκρατικὴν τῆς νήσου πόλιν. Πρὸς τὸ τελευταῖον ἄκρον ταύτης ἀνυψοῦνται οἱ δύο πύργοι τοῦ φρουρίου τῆς Ὀσβόρνης, ἰδιωτικὴ διαμονὴ τῆς βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας, ἥτις εὐηρεστήθη νὰ κοσμήσῃ τὰ περιβόλια καὶ ὁδοὺς τοῦ παλατίου τούτου, ἐν ᾧ διατρίβει πλείστους τοῦ ἔτους μῆνας. Ἀλλ' ἐπισκεπτομένη τὴν νῆσον τοῦ Γουάϊτ, ἐσκόπουν προπάντων νὰ ἴδω τὸ ἀρχαῖον φρούριον τοῦ Καρισβροὺκ τὸ χρησιμεῦσαν ἄλλοτε ὡς φυλακὴ εἰς τὸν Κάρολον Α'. καί τινα πρωΐαν ἀνεχώρησα ἐκ Ῥέϊδ διὰ τὸ μέρος ἐκεῖνο.

Τὸ ἀρχαῖον τοῦτο φρούριον, αἱ πρῶται τοῦ ὁποίου οἰκοδομαὶ ἀναβαίνουσιν εἰς τοὺς Ῥωμαϊκοὺς χρόνους, κεῖται παρὰ τὸ Νιούπορτ, πρωτεύουσαν τῆς νήσου, ἐντὸς τῶν τοιχῶν τοῦ ὁποίου διατηρεῖται εἰσέτι παρθενικόν τι μνημεῖον, ὅπερ ἐστὶν ἡ αἰώνιος ποίησις. Ἀφοῦ διῆλθον τὸ Νιούπορτ κατέλιπον μὲν δεξιόθεν τὸ χωρίον τοῦ Καλισβροὺκ μὲ τὰ δένδρα του, τὰ περιβόλιά του, τὴν ἐκκλησίαν του καὶ τὴν θάλασσαν, ἥτις ἐφ' ὅσον ἀνέβαινον πρὸς τὸ φρούριον ἐπὶ τοσοῦτον ἐφαίνετο ἀχανεστέρα καὶ μεγαλοπρεπεστέρα· εἰσῆλθον δὲ εἰς τὴν ἀτραπὸν τὴν σκιαζομένην ὑπὸ τῶν παναρχαίων δένδρων τῶν ἀνυψουμένων ἐκ τῶν ποδῶν τῶν ἡμιερειπωμένων περιτειχισμάτων, διῆλθον ἀπὸ τῆς ἀψίδος θύρας τινὸς· καὶ ἔφθασα ὑπὸ τὸν λίθινον θόλον τὸν ἐπιστηριζόμενον εἰς δύο προπύργια καὶ ἀποτελοῦντα τὴν κυρίαν εἴσοδον. Εὑρέθην τότε εἰς ἓν εἶδος ὁπλοστασίου, ἀνέβην τυχαίως πρὸς τὰ ἐμπρὸς τοῦ ὀχυρώματος καὶ εἶδον ὅτι εὑρισκόμην ἀκριβῶς ὑπὸ τὸ παράθυρον ἐξ οὗ Κάρολος ὁ Α'. ἐπειράθη νὰ δραπετεύσῃ.

Ἔκειτο τοῦτο ἐγγὺς τοῦ δωματίου τοῦ φυλακισμένου, μετὰ δὲ τὴν ὑπὸ τοῦ ἀτυχοῦς μο-

νάρχου γεννηθεῖσαν ἀπόπειραν φυγῆς, ἐφράχθη διὰ διπλῆς σιδηρᾶς κιγκλίδος, ἣν τόρα οἴνη καὶ συκῆ ἀποκρύπτουσι μὲ τοὺς κλάδους των.

Ἐνῷ βεβαρυμένη τὸν νοῦν ὑπὸ κατηφῶν καὶ συγκινητικῶν ἀναμνήσεων, ἱστάμην θεωροῦσα τὴν βάσιν τῶν ἐξωτερικῶν προμαχώνων διὰ μέσου τοῦ φυλλώματος ἐκείνου ὅπερ ἡσύχως διέσειεν ἡ θαλασσία αὖρα, ἤκουσα τὴν φωνὴν νεάνιδος εἰς τὴν αὐλὴν, ἥτις μοὶ ἔλεγεν ἀγγλιστί. «Ἀφοῦ ἡ κυρία θαυμάζει τὰ ἐρείπια θέλω τὴν ὁδηγήσει καὶ εἰς τὸ δωμάτιον.»

Ἡ οὕτω πως ὁμιλοῦσά μοι ἠδύνατο νὰ ἦναι δεκαπενταετὴς, ὑψηλὴ καὶ λεπτὴ τὸ ἀνάστημα, ἔχουσα τὸ πρόσωπον χρωματισμένον μὲ τὸ ὡραῖον ἐκεῖνο ἐρύθημα οὗτινος ἐν γένει κτῶνται ὅλαι αἱ τῆς Ἀγγλίας νεάνιδες· τοὺς ὀφθαλμούς της μαύρους καὶ ὡραίους, τὴν δὲ μελάγχρουν κόμην της κεκαλυμμένην διά τινος στρογγύλου ἀχυρίνου πίλου χρώματος φαιοῦ. Κερασόχρους ταινία συνέσφιγγε τὸ εἰς τὸν λαιμόν της προσδενόμενον λευκὸν ἐκ μουσελίνης φόρεμα, αἱ εὐρεῖαι τοῦ ὁποίου περιχειρίδες ἄφινον ἀκάλυπτον τὸν βραχίονα μέχρι τοῦ ἀγκῶνος· αἱ δὲ χεῖρες ἐκαλύπτοντο ὑπὸ μαύρων ἡμιχειρίδων. Τὴν ἠρώτησα τίνι τρόπῳ κατεῖχε τὰς κλεῖς τοῦ φρουρίου, αὕτη δὲ μοὶ ἀπήντησεν ὅτι εἶναι θυγάτηρ τοῦ θυρωροῦ τοῦ λόρδου διοικητοῦ, ἐπιφορτισμένη νὰ ὁδηγῇ τοὺς θέλοντας νὰ ἐπισκεφθῶσι τὸ φρούριον.

Ἀφοῦ λοιπὸν ἐξήτασα ἀκριβῶς τὰ ὀχυρώματα καὶ τοὺς καθαιρεθέντας πύργους, κατέβην τοὺς προμαχῶνας, διῆλθον τὸ ὁπλοστάσιον, καὶ ἀφίσασα δεξιόθεν τὰς νέας οἰκοδομὰς, διευθύνθην πρὸς τὸν καθ' αὐτὸ πύργον, ἐργασίας Ῥωμαϊκῆς, παρὰ τὸν ὁποῖον δύο μεγαλοπρεπεῖς ἀνεγείρονται πίτυες. Τὰ χρονικὰ τοῦ ἕκτου καὶ ἐννάτου αἰῶνος ἀναφέρουσιν ὅτι ἡ γῆ αὕτη ἦν ἀξιολογωτάτη θέσις παρὰ πόδας ἔχουσα βαθυτάτην πηγὴν, ἥτις ἀκολούθως ἐπληρώθη καθὸ ἀνωφελής. Ἑβδομήκοντα δύο βαθμίδες ὑψηλαὶ καὶ ὀχληραὶ ἔφερον μέχρι τῆς κορυφῆς, ἐν τῇ μεσημβρινοδυτικῇ γωνίᾳ τῆς ὁποίας ἀνυψοῦτο ἑτέρα πλέον χαμηλὴ καλουμένη Moutjoye καὶ ἧς αἱ πλευραὶ ἔχουσι 15 πόδας πλάτος. Φθάσασα ἐπὶ τοῦ ἀνδήρου τοῦ Ῥωμαϊκοῦ τούτου πύργου ἐκάθησα ὅπως θαυμάσω τὴν ἐκπληκτικὴν θέαν ἥτις ἐξετείνετο πρὸ ἐμοῦ. Ἀπέναντι εἶχον τὴν ἔρημον καὶ τὸ χωρίον τοῦ Καρισβροὺκ, ὀλίγον δὲ μακρότερα, δεξιόθεν, τὴν πόλιν Νιούπορτ, καὶ ἀριστερόθεν τὸν Ὠκεανὸν, ὄπισθέν μου δὲ παρετείνοντο γαῖαι καὶ κοιλάδες κεκαλυμμέναι ὑπὸ πολυτελεστάτης φυτείας. Οὐδεὶς θόρυβος ἔφθανε μέχρι τοῦ ὕψους εἰς ὃ εὑρισκόμην, ἡ φύσις ἅπασα ἐφαίνετο κοιμωμένη ὑπὸ τὸν φλογερὸν τοῦ αὐγούστου ἥλιον.

Ἐφαίνετό μοι νὰ βλέπω τὴν σκιὰν Καρόλου τοῦ Α΄. περιπλανομένην μεταξὺ τῶν ἐρειπίων ἐν οἷς διέτριβον, τοῦ ἱπποτικοῦ, μελαγχολικοῦ καὶ πεπαιδευμένου ἐκείνου βασιλέως, οἷα ἡ Μαρία Στουάρτη! Ἠγάπα τὰς τέχνας καὶ ἐξετίμα τὸ πνεῦμα, συνέλεξε τὰ πολύτιμα πρωτότυπα τοῦ Ῥαφαήλου, ὁ δὲ Βαν-δὶκ εἰς αὐτὸν ὀφείλει τὴν λάμψιν τῆς φήμης του. Ἡ οἰκογένειά του ὅμως ἦν διαμεμελισμένη! Ἡ βασίλισσα Ἐρρικέτα θυγάτηρ Ἐρρίκου Δ΄. ὑπῆγεν εἰς Ὀλλανδίαν μετὰ τῆς βασιλικῆς πριγκηπίσσης ἣν ἀκολούθως ἐνυμφεύθη ὁ πρίγκηψ τοῦ Ὀράνζ, ἀλλ' ἐπανελθοῦσα βραδύτερον εἰς Ἀγγλίαν ὅπως ἐπιφέρῃ βοήθειαν εἰς τὸν ἐκθρονισθέντα βασιλέα, ὑπεχρεώθη νὰ καταφύγῃ πάραυτα εἰς Γαλλίαν, παρακολουθουμένη ἀπὸ τρία τῶν τέκνων της, τὴν πριγκήπισσαν Ἐρρικέταν ἣν ἀπεθανάτισεν ὁ Βοσσουέτος, τὸν πρίγκηπα τοῦ Γάλις καταστάντα ὕστερον Κάρολον Γ΄. καὶ τὸν δοῦκα τῆς Ὑόρκης, εἶτα Ἰάκωβον Β΄. Δύο δὲ τῶν τέκνων της, ὡς μὴ θελήσαντα νὰ καταλείψωσι τὴν Ἀγγλίαν κατὰ τὴν τοῦ πατρός των φυλάκισιν, τοὐτέστιν ἡ πριγκήπισσα Ἐλισάβετ καὶ ὁ μικρὸς δοῦξ τοῦ Γλότζεστερ, παρεδόθησαν ὑπὸ τοῦ Κοινοβουλίου εἰς τὴν ἐπιστασίαν τῆς κομίσσης τοῦ Λεϊτζέστερ, ἥτις ἀνέλαβεν ὄντως δι' αὐτὰ μητρικὴν στοργὴν καὶ ἐπιμέλειαν.

Τὰ δύο ταῦτα τελευταῖα τοῦ βασιλείου τέκνα ὑπὸ τῆς ὡραιότητος τῶν ὁποίων θέλγεταί τις παρατηρῶν τὴν οἰκογενειακὴν εἰκόνα ἣν ὁ Βαν-δὶκ ἐσχεδίασεν, ἦσαν ὡρίμου νοημοσύνης καὶ κατ' ἐξοχὴν ἀγαπώμενα ὑπὸ τοῦ ἀθλίου μονάρχου, ὅστις εἰς μάτην ἐζήτησε νὰ τὰ ἴδῃ κατὰ τὴν ἐν Καρισβροὺκ φυλάκισίν του. — Κατὰ τὴν 28 ὅμως Ἰανουαρίου 1649 οἱ στρατιῶται τοῦ Κρόμβελλ εἶδον διερχομένην διὰ τῆς σκοτεινῆς θύρας τοῦ Whitehall δεκατριετῆ παιδίσκην ἔχουσαν περιδέραιον τῶν Μεδίκων, περιβάλλον τὸν λευκὸν καὶ ἁβρὸν αὐτῆς τράχηλον καὶ ἀνυψούμενον μέχρι τῆς χαριέσσης καὶ ὠοειδοῦς αὐτῆς κεφαλῆς· διὰ δὲ τῆς χειρὸς κρατοῦσαν ὀκταετὲς παιδίον λεπτοφυὲς καὶ ἰσχνὸν ὡς αὕτη. — Ἦσαν ἀδελφὸς καὶ ἀδελφή! — Ἀμφότεροι κατηφεῖς καὶ σκεπτικοὶ

ὁδηγούμενοι ὑπό τινος κυρίας, ἀφοῦ διῆλθον πολλὰς αἰθούσας πλήρεις φυλάκων, εἰσήχθησαν τέλος καὶ εἰς κατηφέστερον δωμάτιον, ἐν ᾧ εὗρον τὸν πατέρα των πρᾶον καὶ σεμνοπρεπῆ γράφοντα πρό τινος τραπέζης. Ὅταν τὰ δύο παιδία ἐρρίφθησαν μεταξὺ τῶν βραχιόνων του, ἡ φύσις ἐνίκησε τὸν στωϊκὸν ἐκεῖνον ἡρωϊσμὸν καὶ ἀνελύθη ὁ δυστυχὴς εἰς δάκρυα. Ὁ πατὴρ ἐκεῖνος ἦν Κάρολος ὁ Α΄. ὅστις τὴν ἐπαύριον ἔμελλε ν' ἀποθάνῃ! Τὰ παιδία ἐκεῖνα ἦσαν ἡ νέα πριγκήπισσα Ἐλισάβετ καὶ ὁ μικρὸς δοῦξ τοῦ Γλότζεστερ.

Μόλις ἠδυνήθη ὁ βασιλεὺς νὰ κατευνάσῃ τὴν θλίψιν ἥτις τὸν κατέλαβεν, ἐνεχείρισεν, εἰς τὴν θυγατέρα του πολυτίμους τινὰς λίθους διά τε τὴν μητέρα της καὶ λοιποὺς ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφάς της, εἰς αὐτὴν δ' ὡς τελευταῖαν ἀνάμνησιν ἔδωκε τὴν Ἁγίαν Γραφὴν, ἐν ᾗ τόσας καὶ τόσας ἀθανάτους εὗρε παραμυθείας διαρκούσης τῆς φυλακίσεώς του. — Ἡ συνέντευξις αὕτη καθησύχασε μὲν κατά τι τὴν καρδίαν τοῦ πατρὸς, ἀλλὰ κατεσπάραξε διὰ παντὸς τὴν τῶν τέκνων.

Βλέποντα δ' ἀκολούθως ὅτι αἱ σκληρότητες αἱ περιστοιχίσασαι τὸν πατέρα των ἐπεκτείνοντο μέχρις αὐτῶν, ἐννόησαν ὅτι οὗτος ἐκαρατομήθη κατὰ διαταγὴν τοῦ Κοινοβουλίου, ὅπερ οὐ μόνον τοῖς ἀφῄρεσε τοὺς μισθοὺς, τοὺς ὑστέρησε τῶν ὑπηρετῶν των καὶ τοῦ ἀξιώματος τοῦ ἡγεμόνος, ἀλλ' ὁ Κρόμβελλ ἐπέμεινε μάλιστα ὅπως διδαχθῶσι καί τινα τέχνην· καὶ ὁ μὲν νεαρὸς δοῦξ ἔμελλε νὰ γείνῃ μαθητὴς ὑποδηματοποιοῦ, ἡ δὲ πριγκήπισσα ἐργᾶτις ἐργοστασίου τινὸς κομβίων. Κατ' εὐτυχίαν ὅμως τοῦ Ἀγγλικοῦ ἔθνους αἱ ἀτιμίαι αὗται δὲ ἐξετελέσθησαν, ἀναμιμνήσκουσιν ὅμως τὰς τιμωρίας ὧν ἐγένετο θῦμα ὁ υἱὸς τῆς Μαρίας Ἀντωνιέτης. — Τὰ δύο ταῦτα παιδία ἀπέθανον κατά τινα ὡραίαν Ἀγγλικὴν ἔκφρασιν ὑπὸ συντετριμμένης καρδίας. — Γνωστὸς εἶναι ὁ πολύμοχθος βίος των καὶ τὸ ἄωρον τέλος των, ἀλλ' ἄγνωσται αἱ περιστάσεις αἱ ἐπενεγκοῦσαι αὐτό. Ὁ τῆς νέας πριγκηπίσσης βίος ἀναφέρεται μάλιστα ὑπὸ τῶν συγχρόνων ἱστορικῶν, οἵτινες ἐνδιατρίβουσι μᾶλλον ἐπὶ τῶν χαρισμάτων τῆς ψυχῆς της καὶ τοῦ θαυμασίου τοῦ νοός της.

Γεννηθεῖσα ἐν τῷ παλατίῳ τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου τὴν 8 Ἰανουαρίου 1635, ὑπῆρξεν ἀγαπητὴ πρὸς πάντας διά τε τὰ δῶρα τῆς ψυχῆς, ἑτοιμότητα τοῦ πνεύματος, εὐγένειαν τῶν τρόπων καὶ θαυμασίαν ὡραιότητα τοῦ γλυκέως, ἀγχίνοος καὶ ἐκφραστικοῦ προσώπου της. Διατηρεῖται εἰσέτι ἐν τῷ ὑπὸ Βαν-δὶκ σχεδιασθέντι εἰκονίσματι, ὅτε εἰσέτι ἦν παιδίσκη, καὶ διορᾶται ἐν αὐτῷ χαρίεσσα, ζωηρὰ καὶ ἀγχίνους ὡς οἱ ἐπὶ Καρόλου τοῦ Α΄. σύγχρονοι συγγραφεῖς μᾶς τὴν περιγράφουσι. Μόλις ἦν δωδεκαετὴς, ὅτε ὁ κόμης δὲ Μοντρὲλ, γάλλος τότε πρέσβυς ἐν Λονδίνῳ, ἔγραφε πρὸς τὴν αὐλήν του τὰ ἑξῆς. — «Ἡ ὡραιότης αὐτῆς πραγματικῶς ἐξαίσιος, τὸ πνεῦμα της ἀνακαλεῖ τὸν πάπον της Ἐρρῖκον τὸν Δ΄. οὐδέποτε εἶδον παιδίσκην προικισμένην μὲ τοσαύτας χάριτας, ἀξιοπρέπειαν καὶ ἁβρότητα αἰσθημάτων». — Ὁ δὲ Χιοὺμ λέγει ὅτι, αὕτη ἔκρινεν τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ συμβάντα μὲ τρόπον θαυμάσιον. Ὁ δὲ λόρδος Κλάρενδον προσθέτει ὅτι, ἡ βαθεία νοημοσύνη της ἐκίνει τὸν θαυμασμὸν τοῦ βασιλέως πατρός της ὁσάκις ἐσυμβουλεύετο αὐτὸν, καὶ ἐθαύμαζεν εὑρίσκων εἰς τοιαύτην ἡλικίαν ἰδέας περὶ κόσμου καὶ ἀνθρώπων τοσοῦτον ὀρθάς.

Ποῦ ἐτάκη; ποῦ ἐσβέσθη ἡ ὡραία αὕτη νεᾶνις ἡ ὑπὸ τῆς φύσεως οὕτω δαψιλῶς πεπροικισμένη;

Πάντοτε εἶχον αὐτὴν παροῦσαν μέχρις ὅτου ἐξῆλθε τοῦ Whitehall μὲ τὴν ὠχρότητα τοῦ θανάτου ἐπὶ τοῦ προσώπου της καὶ διὰ τῆς χειρὸς κρατοῦσα τὸν μικρὸν ἀδελφόν της, πρὸς ὃν ἐφέρετο ὡς μήτηρ, ἀλλ' εἶτα μοὶ ἔγεινεν ἀφανὴς ἐν μέσῳ τῆς σκιᾶς καὶ λήθης τῆς Ἱστορίας.

Ὀνειροπολοῦσα δὲ τὰς ἀναμνήσεις Καρόλου τοῦ Α΄. ἐκαθήμην πάντοτε ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ γιγαντώδους πύργου τοῦ Καρισβροὺκ, ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ ὁποίου ἐθεώρουν τὴν πεδιάδα καὶ τὸν Ὠκεανόν. Οἱ γεωργοὶ κατέλιπον τὰς ἐργασίας τῆς ἡμέρας, ἥτις παρ' ὀλίγον ἔκλινε καὶ ἐπιστρέφοντες εἰς τὸν οἶκόν των ἀπώθουν τοὺς βόας πρὸς τὸ ἄσυλον, ἡ ἀμφιλύκη βαθμηδὸν κατήρχετο, οἱ δὲ ἀστέρες ἤρχιζον νὰ διαλάμπωσιν ἐπὶ τοῦ κυανοῦ οὐρανοῦ. Ἐκεῖ ἄνω ἀκίνητος διενοούμην τότε τὴν ἀκατάπαυστον πάλιν τῶν κοινωνιῶν, αἵτινες διὰ τῶν αἰωνίων αὐτῶν θυελλῶν ταράττουσι τὴν ἁρμονίαν τῆς γῆς, ἥτις ταῖς ἔδωκε τὴν ζωὴν καὶ ὡς παιδία ζητοῦσιν ν' ἀφανισθῶσιν ἀμοιβαίως ἐπὶ τοῦ κόλπου τῆς ἰδίας των μητρὸς, ὅτε ἱλαρὰ καὶ νεάζουσα φωνὴ μοὶ εἶπεν ἀγγλιστί. «Ἐὰν ἡ κυρία ἐπιθυμῇ νὰ ἴδῃ τὰ δωμάτια τῆς πριγκηπίσσης, πρέπει νὰ καταβῇ, καθότι ἡ νὺξ πλη-

σιάζει.» Καὶ ἡ χαρίεσσα φρουρὸς τοῦ Καρισβρούκ ἦλθε ταχέως πλησίον μου φέρουσα τὸν ὁρμαθὸν τῶν κλειδῶν. Τὴν ἠκολούθησα ἐν σιωπῇ· εἰς τὰς χεῖρας της ἐκράτει βιβλίον ὃ ἐθεώρησα μετὰ περιεργείας, ἦσαν αἱ σκωτικαὶ ποιήσεις τοῦ Βούρου.

Τὰ δωμάτια εἰς ἃ ἡ νεάνις μὲ ὡδηγήσεν ἀποτελοῦσι τὸ νέον μέρος τοῦ φρουρίου τοῦ Καρισβρούκ, κατασκευασθὲν ἐπὶ τῆς βασιλίσσης Ἐλισάβετ παρά τινι ἀρχαίῳ, χρησιμεύοντι νῦν ὡς ἔπαυλις καὶ ἐν ᾧ εὑρίσκεται φρέαρ τοσοῦτον βαθύ, ὥστε τὸ ἐξ αὐτοῦ ἐξερχόμενον ὕδωρ εἶναι παγωμένον ὡς ἡ χιών. Ἡ ἔπαυλις αὕτη περιστοιχίζεται ὑπὸ ὡραίων σκιωδῶν δένδρων καὶ πολλῶν φυτῶν. Πρὸς τὸ μέρος τοῦτο κεῖται τὸ δωμάτιον Καρόλου τοῦ Α΄. οὗτινος τεμάχιά τινα τοίχου καὶ τὸ ἥμισυ ἑνὸς παραθύρου ἀπομνέσκουσι μόνον. Τὰ ἐρείπια ταῦτα καὶ αἱ ἀρχαίαι καὶ νέαι οἰκοδομαὶ διαχωρίζουσι τὸ ὁπλοστάσιον, ὃ διῆλθον εἰσερχομένη εἰς τὴν αὐλὴν ἥτις φέρει εἰς τὸν μέγαν πύργον.

Τὰ ἐπὶ Ἐλισάβετ τῆς βασιλίσσης δωμάτια οὐδὲν ἔχουσι τὸ ἰδιάζον, εἰσέρχεταί τις ἐν αὐτοῖς διά τινος τετραγωνικοῦ ἀντιθαλάμου πάντη ἀκόσμου. Ἀναβᾶσα πλατεῖάν τινα κλίμακα ἔφθασα εἰς αἴθουσαν ὁ ὄροφος τῆς ὁποίας ἐσχηματίζετο ὑπὸ φαιῶν δοκῶν μὲ μεγάλην θερμάστραν φαιὰν καὶ αὐτὴν, ὡς καὶ τὰ διαζώματα καὶ ὑποβαθρῶν ἄνευ ἴχνους τινὸς γλυπτικῆς ἢ ζωγραφίας, ἄνευ οἰκοσήμων καὶ χαρακτήρων. Διελθοῦσα δὲ χαμηλήν τινα θύραν ἱσταμένην ἔν τινι γωνίᾳ τῆς αἰθούσης ταύτης καὶ ἀναβᾶσα τρεῖς βαθμίδας ἔφθασα εἰς δωμάτιον οὗτινος τὸ παράθυρον κεῖται ἀπέναντι τῶν ὀχυρωμάτων, πλησίον δ' αὐτοῦ κεῖται ἕτερον πανόμοιον εἰς τὸ βάθος ἔχον θερμάστραν καὶ ἐξ οὗ δεξιόθεν φαίνεται τὸ μέρος ὅθεν Καρολος ὁ Α΄. ἐπειράθη νὰ δραπετεύσῃ. Ὁ νοῦς μου ἐκ τῶν ἐρειπίων ἐκείνων ἐπανεφέρετο φυσικῶς πρὸς τὸν φυλακισμένον βασιλέα καὶ τὴν οἰκογένειάν του.

Ἡ νέα μου ὁδηγὸς ἥτις πάντοτε ἐτήρησε σιωπὴν, μοὶ εἶπε τότε. «Ἀπέθανεν ἐδῶ καὶ ἐν τῇ ἀγωνίᾳ της συχνὰ ἔστρεφε τὸ βλέμμα πρὸς τὸ μέρος πρὸς ὃ βλέπετε τόρα κυρία.»

— Περὶ τίνος ὁμιλεῖτε ; ἐφώνησα.

— Περὶ τῆς νέας πριγκηπίσσης, θυγατρὸς τοῦ βασιλέως Καρόλου τοῦ Α΄. καρατομηθέντος εἰς Whitehall, ἦτον ἄγγελος ! θεά! Μετὰ δὲ τὸν τοῦ πατρός της θάνατον ἐφέρθη ἐνταῦθα μαζὺ μὲ τὸν ἀδελφόν της Ἐρρῖκον. Κατῴκουν τὰ δύο ταῦτα δωμάτια, καὶ εἰς τοῦτο εἰς ὃ εὑρισκόμεθα, ἐκοιμᾶτο ἡ πριγκήπισσα καὶ ἐν αὐτῷ εὑρέθη εἴς τινα πρωΐαν ἀποθαμμένη.

— Εἶναι ἀληθὲς ὅπερ μοὶ λέγετε, ἢ διηγεῖσθε μῦθον ;

— Εἶναι ἱστορία, ἐπανέλαβεν αὕτη, εἶναι ἱστορία ἀληθὴς, πᾶσα πράξις τῆς ὁποίας, πᾶν αἴσθημα, μετεδόθη ἱεραρχικῶς ἐν τῇ οἰκογενείᾳ μας ἀπὸ πατέρα εἰς υἱον, ἥτις πρὸ διακοσίων ἐτῶν κατέχει τὴν θέσιν φύλακος τοῦ φρουρίου τοῦ Καρισβρούκ. Ὁ πατήρ μου ἔμαθε τοῦτο ἀπὸ τὸν προπάππον του καὶ οὗτος ἀπὸ τὸν ἰδικόν του.

Οὗτος δ' ὢν δεκανεὺς τῶν φυλάκων τοῦ φρουρίου, κατά τινα ψυχρὰν τοῦ Μαρτίου ἡμέραν, εἶδε νὰ φθάσωσι δύο παιδία, πενθηφοροῦντα καὶ ὁδηγούμενα ὑπὸ στρατιωτῶν. — Ὁ οὐρανὸς ἦν νεφελώδης ἡ δὲ χιὼν ἐκάλυπτε τὴν νῆσον. Ἡ νέα πριγκήπισσα καὶ ὁ μικρὸς πρίγκηψ διῆλθον τὴν αὐλὴν, ἥτις κεῖται ὑφ' ἡμᾶς καὶ περιεπάτουν ἐπὶ τῆς παγωμένης γῆς ὠχροὶ καὶ τρέμοντες ἀπὸ τὸ ψῦχος. Αὐστηρὰ εἰς πάντας διαταγὴ νὰ μὴ ἀποδώσωσιν εἰς αὐτὰ τὰς εἰς τὸν βαθμόν των ὠφειλομένας τιμὰς, ἀλλ' οὐδὲ κἂν νὰ τὰ ὑπηρετήσωσι. Τὸ αἷμα ὅμως τοῦ πατρός μου ὑπῆρξεν ἀείποτε γενναῖον, εἶπε μηδιῶσα ἡ νεᾶνις, καθότι καὶ οὗτος κατήγετο ἐκ τοῦ αὐτοῦ μετὰ τῶν ὀρφανῶν βασιλοπαίδων.

Ὄντως ὀρφανῶν ! καθότι καὶ ἡ μήτηρ των ἀποθαμμένη ἦν δι' αὐτὰ, ὡς μὴ δυναμένη, ἐπανελθοῦσα ἐκ τῆς ἐξορίας της, νὰ τὰ λάβῃ καὶ περιπτυχθῇ.

Ὁ φύλαξ ἐκεῖνος, ἐξ οὗ ὁ πατήρ μου κατήγετο, τὰ εἰσῆξεν εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν, ἣν πρὸ ὀλίγου διήλθομεν, καὶ τὰ ἔκαμε νὰ καθήσωσι πλησίον τοῦ πυρὸς ὅπως θερμανθῶσιν ὀλίγον. Ἡ δὲ σύζυγός του, καλῆς ψυχῆς, σύζυγος ἣν ἀείποτε θέλει ἀγαπᾷ εἰς ἀνάμνησιν τῶν φροντίδων ἃς δι' αὐτὰ ἔλαβεν, προσέφερεν εἰς ἀμφότερα νὰ φάγωσιν, ἀλλ' ὁ μικρὸς πρίγκηψ κατένευσε μόνος εὐχαρίστως, ἐπειδὴ καὶ ἐπείνα ὁ ἄθλιος, ἡ δὲ πριγκήπισσα ἔπιε μόνον ἓν κύπελλον γάλακτος. — Ἔβηχε πολύ. — Εἶτα ὡδηγήθησαν εἰς τὰ μικρὰ δωμάτιά των, ἡ δὲ πριγκήπισσα οὖσα κεκμηκυῖα κατεκλίνθη ἀμέσως, ἀλλ' ἠθέλησε πρῶτον νὰ θεωρήσῃ ἀπὸ τὸ παράθυρον εἰς ὃ ἤδη στηριζόμεθα, εἷς δὲ τῶν στρατιωτῶν, περιπολῶν ἐπὶ τῶν ὀχυρωμάτων, τῇ εἶπεν ἀγροίκως ὅτι τὸ γοτθικὸν ἐκεῖνο παράθυρον εἰς ὃ ἀνέρπονται ἤδη τὰ φυτὰ, ἦν αὐτὸ ἐκεῖνο ἐξ οὗ Κάρολος ὁ Α΄, ἠθέλησε νὰ δραπετεύσῃ. Ἡ πριγκήπισσα Ἐλισάβετ ἀνελύθη τότε εἰς μέγαν κλαυθμὸν, καὶ ἄν τις ἔβλεπεν αὐτὴν οὕτως ἀναστενάζουσαν, ἤθελε συγκινηθῇ μεγάλως· — ἠσπάσθη τὴν Ἁγίαν Γραφὴν, τελευταῖον δῶρον τοῦ ἀποθανόντος πατρός της, εἶτα θέσασα αὐτὴν παρὰ τὴν κλίνην της ἐφάνη ἡσυχάζουσα.

Τῇ ἐπαύριον, ὅτε ἡ προμήτωρ μου εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον, εὗρεν αὐτὴν προσευχομένην μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ της Ἐρρίκου. Λίαν ἀγέρωχος ἀνθισταμένη εἰς τὰς διαταγὰς τῶν δημίων τοῦ πατρός της, αὕτη ἐξήγειρε τὸν μικρόν της ἀδελφὸν, τὸν ἐνέδυε, καὶ ὡς νεαρὰ μήτηρ ἐδιδάσκετο ἐν τῇ δυστυχίᾳ της τὰς ἀβρότητας καὶ φροντίδας τοῦ ἱεροῦ τούτου ὑπουργήματος.

Ἡ χιὼν ἔπαυσε νὰ πίπτῃ καὶ ἀναφανείσης μεταξὺ τῶν νεφῶν ἡλιακῆς τινος ἀκτῖνος οἱ παῖδες ἐζήτησαν νὰ περιδιαβάσωσιν ὀλίγον ἐπὶ τῶν προμαχώνων καὶ εἰς τὴν αὐλήν. Ἡ κωμόπολις ὡς περιφραττομένη πανταχόθεν ἐκώλυε τὴν φυγὴν εἰς τοὺς μικροὺς φυλακισμένους, καὶ διὰ τοῦτο, ἰδίως δὲ χάριν τῆς νεότητος καὶ ἀπειρίας αὐτῶν, τοῖς παρεχωρήθη ὀλιγοχρόνιος ἄνεσις. Γενόμενοι δὲ κύριοι τῶν βημάτων των ὡς ἐκ συμφώνου καὶ ἄνευ προηγουμένης συνδιασκέψεως κατηυθύνθησαν πρὸς τὸ μέρος εἰς ὃ κεῖται τὸ γοτθικὸν παράθυρον, ἐστήριζαν τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῶν σιδηρῶν κιγκλίδων, συνῆψαν τὰς χεῖρας των, καὶ ἐπὶ πολὺ ἔμεινον οὕτω συσκεπτόμενοι περὶ τοῦ πατρός των.

Ἀναμφίλεκτον εἶναι ὅτι ἡ συνεχὴς τοῦ παραθύρου ἐκείνου θέα συνέτεινεν εἰς τὴν χειροτέρευσιν τῆς ἀγγελικῆς πριγκηπίσσης. Ἐφαντάζετο ἐςαεὶ τὸν πατέρα της μὲ τὴν κεφαλὴν ἔξω τῶν κιγκλίδων, ἐνῶ τὸ σῶμα μὴ δυνάμενον νὰ διέλθῃ ἔμενεν ἐντὸς, καὶ τοῦτο τῇ ἀνεμίμνησκε τὴν λαιμητόμον ἐξ ἧς ἔπεσεν αἱματόφυρτος ἡ ἀξιολάτρευτος ἐκείνη κεφαλή! Κατὰ πᾶσαν ἡμέραν, κατὰ πᾶσαν στιγμὴν ἡ θεα τοῦ παραθύρου ἐκείνου, τὸ στενὸν τοῦ ὁποίου ὑπῆρξεν ἡ αἰτία τῆς ἀποτυχούσης φυγῆς, τῇ ἀνεπόλει εἰς τὸν νοῦν τὸν τρομερὸν θάνατον ὃν ἠδύνατο ν' ἀναχαιτίσῃ.

Ἦτο θλίψις καθ' ἑκάστην ἀνανεουμένη, ἡ δὲ προμήτωρ μου ἔσχε τὸ θάρρος νὰ εἴπῃ εἰς τὸν διοικητὴν, φίλον τοῦ Κρόμβελλ, ὅτι τὰ δύο ἀτυχῆ ταῦτα παιδία ἐρρίφθησαν ἐδῶ δι' ὑπερβολὴν σκληρότητος, ἀναξίαν καλῶν χριστιανῶν. Ἡ ἔντιμος ἐκείνη γυνὴ ἠσθάνετο ὅτι ἡ ἐκλογὴ τῆς φυλακῆς ἐκείνης ἦτο βάσανος βραδέως αὐτὰ καταναλίσκουσα, ἰδίως δὲ τὴν νέαν πριγκήπισαν, ἥτις ἐφαίνετο σχεδὸν ἐπιθάνατος.

(ἀκολουθεῖ.)

Η
ΚΟΙΜΩΜΕΝΗ ΨΥΧΗ.

Α΄.

Ἐπὶ λίαν ἀειθαλοῦς μέρους τῆς ἰρλανδικῆς ἀκτῆς, κεῖται παλαιὸν παρεκκλήσιον γοτθικὸν, ἅγιον ἔχον τὸν Δυνστάτον, ἀλλὰ γενικώτερον ἐγνωσμένον εἰς τὸν τόπον ὑπὸ τὸ ὄνομα «παρεκκλήσιον τοῦ Κισσοῦ.»

Πραγματικῶς κισσὸς παμμεγέθης, καὶ τοὐλάχιστον ἑκατοντούτης, φυόμενος ἐκ τῶν ἐρειπίων, ῥίπτει εἰς τὰ περὶζ τοὺς ἀναριθμήτους κλάδους του, ἀναρριχᾶται τοὺς ἐτοιμορρόπους τοίχους, στεφανώνει τοὺς ἐρήμους θόλους, κατακαλύπτει τὸν ὑψηλὸν ῥωμαϊκὸν πύργον, καὶ ὅμοιος πρὸς δέσμην πυροτεχνήματος, ἀκτινοβολῶν πανταχόθεν μέχρι τῆς κορυφῆς τοῦ παλαιοῦ κτιρίου, τὸν ἐπικαλύπτει καὶ εὐφρόσυνον καθίστησιν αὐτὸν διὰ τῶν μυριάδων φύλλων του, τὰ ὁποῖα ὁ ἐλάχιστος ἄνεμος ταράττει μεθ' ἁρμονικοῦ κελαδισμοῦ, τὰ ὁποῖα ἐλαχίστη ἀκτὶς τοῦ ἡλίου μετασχηματίζει εἰς ἄλλους τόσους λαμπροὺς σμαράγδους.

Τὸ ἀξιέραστον τοῦτο ἐρημητήριον, τὸ ὁποῖον ἀκόμη χρησιμεύει εἰς δύο ἢ τρία χωρία γειτονικὰ ὡς ἐκκλησία, ἀνέρχεται εἰς ὀροπέδιον χλοερὸν ἔνθα ὑπῆρξεν ἄλλοτε τὸ κοιμητήριον, καὶ τὸ ὁποῖον συμπερικυκλοῖ ἐπιχαρίτως κομψὴ ὁδὸς νέα, σχεδὸν ἅπασα περιτοιχισμένη ὑπὸ αἱμασιῶν ἀειθαλῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ λευκάκανθα, τὸ αἰγόκλημα, ἡ κληματὶς, ἡ ἀκτὶς, ὁ κυνόσβατος καὶ τὸ σπαρτίον, σπείρουσιν ἀλληλοδιαδόχως τὰ ἄγρια αὐτῶν ἄνθη.

Ἀφ' ἑνὸς τὸ ὀροπέδιον ὑπερέχει εὐρυχώρου λίμνης, πανταχόθεν ἐχούσης ποικίλα καὶ ὡραῖα ὑδρόβια φυτά· ἀφ' ἑτέρου, ἐκεῖθεν τῆς λίμνης, κεῖται φάραγξ βαθεῖα αἴφνης φαινομένη ἐπὶ τῆς ἀντιθέτου ὄχθης, ἐφ' ἧς κελαδεῖ μύλος ἡμικρημνισμένος ὄπισθεν αἰγειροφυτείας.

Διὰ τῶν αἰγειρῶν τούτων φαίνεται ἡ θάλασσα . . . καὶ ἐν ἀπωτάτῳ, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὀμίχλης, ὡς σκιὰ ἀπειλητική, ἡ ἀγγλικὴ παραλία.

Ὁ κροτῶν μέγας τροχὸς τοῦ μύλου, κινεῖται δι' ὀλίγου ῥεύματος ὕδατος, ὅπερ ἐκχεόμενον ἀπὸ τὴν λίμνην διαπερᾷ τὴν ὁδὸν τῇ βοηθείᾳ ἁπλοῦ ξυλίνου ὑδραγωγείου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου διέρχεταί τις καὶ τὸ ὁποῖον ἀπόλυται ἐν τῷ μέσῳ τῶν τρεμόντων φύλλων τῶν αἰγειρῶν, ἀεικινήτων ὡς ἐκ τῆς θαλασσίας αὔρας.

Ὅταν ἑορτάζῃ ὁ μυλωθρός, ὅταν ὁ καταρράκτης τῆς λίμνης κλείεται, πολλάκις κατὰ τὸ μῆκος τῆς στεγνῆς αὔλακος, βλέπει τις κρεμάμενα ἢ τρέχοντα ὡραῖα ξανθὰ ῥακένδυτα παιδία χαρίεντα καὶ ἀγροδίαιτα.

Ἐάν τις ἐπιστρέψῃ πρὸς τὰ ἐνδότερα τῆς νήσου, συνορᾷ μεγαλοπρεπὲς ἀμφιθέατρον ἐκ λόφων λίαν δενδροφόρων, ἔνθα αἱ ἀνωμαλίαι τοῦ ἐδάφους πολλαπλασιάζονται εἰς τὸ ἐπάπειρον, ἔνθα ἡ φύσις ἀναπνέῃ τοσαύτην ἀφθονίαν, τοσοῦτον πλῆθος χλόης, ὥστε δύναταί τις νὰ πιστεύσῃ ὅτι εὑρίσκεται αὐτόχρημα εἰς τὴν Νορμανδίαν.

Βεβαίως τοῦτο εἶναι ἓν τῶν γραφικωτάτων μερῶν τοῦ κόσμου, καὶ εἰς τὸν εὐφρόσυνον τοῦτον παράδεισον μόνον ἀνθρώπους εὐτυχεῖς ὠνειροπόλει τις.

Φεῦ! ἡ Ἀγγλία δὲν τὸ συγχωρεῖ . . . ἤμεθα εἰς τὴν Ἰρλανδίαν.

Ἀλλ' ἂς φθάσωμεν εἰς τὴν διήγησίν μας, ἥτις, χάριτι θείᾳ, δὲν θὰ ἦναι ποσῶς εἰκὼν ἀθλιότητος.

Θερμήν τινα καὶ χαρίεσσαν ἑσπέραν Σεπτεμβρίου, νεανίας, τὸν ὁποῖον τὸ ἀγροτικὸν ἔνδυμα καθίστα εὐδιάκριτον, ὡς υἱὸν πλουσίου τινος ἀστοῦ τοῦ τόπου, ἐβάδιζε μὲ ἐλαφρὸν βῆμα πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Κισσοῦ.

Ἔφερεν εἰς τὴν ζώνην του στενὸν κοφίνιον ἁλιέως, καὶ ὡς φαίνεται μετέβαινε νὰ πολεμήσῃ τοὺς ἀττακεῖς καὶ τοὺς ἐγχέλεις τῆς λίμνης.

Ἐν ᾧ δ' ἀνέρχεται ταχέως ἐπὶ τοῦ ὀροπεδίου, ἐν ᾧ κρυπτόμενος εἰς τὴν χλόην, διαθέτει καὶ ῥίπτει τὰ δύκτιά του, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ περιγράψω ἐν ὀλίγοις τὴν εἰκόνα καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ εὐγενοῦς τούτου νεανίου.

Ὁ Λιονὲλ Ζαρβῆς — οὕτως ὠνομάζετο — φαίνεται περίπου εἰκοσιπενταετής. Τὸ ἀνάστημά του εἶναι ὑψηλὸν καὶ καλῶς ἐσχηματισμένον, τὸ βῆμά του εὐκίνητον καὶ κομψὸν μάλιστα. Ὁ παλαιὸς ἰρλανδικὸς τύπος φαίνεται ἀναγεννώμενος ἐν αὐτῷ ἀγνότατος. Οἱ ζωηροὶ χαρακτῆρες, ἡ τρυφερὰ ἐπιδερμίς, ἡ καστανόχρους ἀνοικτὴ κόμη, οἱ μεγάλοι αὐτοῦ ζωηροὶ ὀφθαλμοί, οἵτινες ὑπομιμνήσκουσι τὸ κυανοῦν τῶν κυμάτων χρῶμα, τὰ πάντα ἐν αὐτῷ, ὡς καὶ ἡ μελαγχολικὴ χροιά, ἥτις καλύπτει τὸ εὔχαρι αὐτοῦ πρόσωπον, προσελκύει τὴν συμπάθειαν, διεγείρει τὸ ἐνδιαφέρον· πρέπει νὰ ἦναι τίμιος νεανίας, ἐνθουσιώδης τις ἀφελής, ποιητής ἴσως, βεβαίως φαντασιόπληκτος.

Ὀρφανὸς νηπιόθεν, κληρονόμος μετρίας πατρικῆς περιουσίας, ἀνετράφη ὑπὸ τοῦ κηδεμόνος του, τοῦ θείου του Ζαρβῆ, ἀγάμου γέροντος. Μετὰ κλασικὰς σπουδάς, ἀρκούντως ἐξαιρέτους, εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἐν Δουβλίνῳ ἰατρικὸν σχολεῖον, καὶ προσφάτως ἐγένετο ἰατρός. Οὐδεμία ἀποπλάνησις, οὐδεμία ὑπερβολὴ ἐμάρανε τὴν νεότητά του, καὶ οὐδέποτε ἀνεπαύθη ἐκ τῶν ἐπιστημονικῶν ἔργων, εἰμὴ διὰ τῆς μᾶλλον χαρμοσύνου σπουδῆς τῶν παλαιῶν ποιητῶν τῆς Ἰρλανδίας, διὰ τῶν φαντασιωδῶν ἐθνικῶν βιογραφιῶν. Ἐκ τούτων ἴσως κλίσις θαυμασία τὸν προσείλκυσεν εἰς τὴν μαγείαν, εἰς τὴν ἰδανικότητα. Ἀλλ' εἰς εἰκοσιπενταετῆ ἡλικίαν, εἶναι τοῦτο ἔγκλημα;

Αἴφνης ὁ θεῖος Ζαρβῆς, πλούσιος μόνον ὤν, ἐγένετο πλουσιώτερος, χάρις εἰς τολμηρὰς ἐπιχειρήσεις καὶ εἰς τὴν εὐτυχῆ ἀπόκτησιν τῆς ἰδιοκτησίας φίλου του, τοῦ περιφήμου Ὀβράν, ὅστις ἀναγκασθεὶς ἐξ ἐπαναστατικοῦ κινήματος ν' ἀποδημήσῃ τῆς πατρίδος, ἀπέθανε δυστυχὴς πρὸ ὀλίγου ἐν Ἀμερικῇ. Ὁ Λιονὲλ ὅμως ὀλίγον ἐφρόντισε περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς αἰφνιδίας ταύτης περιουσίας, ἥτις ἔμελλεν ἡμέραν τινὰ νὰ περιέλθῃ εἰς χεῖράς του. Ὁ κηδεμών του τῷ εἶχε γράψει: « Ἐλθὲ νὰ διανύσῃς τὰς διακοπάς σου εἰς τὸ νέον ἡμῶν κτῆμα.» Παρευθὺς ἀφῆκε τὸ Δουβλῖνον· ἔφθασε πρό τινων ἡμερῶν εἰς Ὀβράν· εἶχεν ἐπισκεφθῆ ἤδη ἅπαντα τὸν ζωγραφικὸν τοῦτον τόπον μὲ τὰς τοσοῦτον ἀξιοθαυμάστους ῥωμαντικὰς ὀρέξεις του, καὶ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην, πρὸς εὐχαριστησιν τῆς ἰδιοτροπίας τοῦ καλοῦ Ζαρβῆ, ἔρριψε τὰ δύκτιά του εἰς τὰ ἰχθυοφόρα ὕδατα τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Δυνστάτου.

Ἀλλ' ὁ πραγματικὸς αὐτοῦ σκοπὸς ἦτο ἡ τέρψις περιπάτου πρὸς τὴν κλίσιν τῆς ἡμέρας, ὀνειροπολήματος εὐαισθήτου, ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης.

Ὡσαύτως εἶχεν ἀπαιτήσει ὥστε οὐδεὶς νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ, καὶ δι' αὐτὸ ἔσπευσε ν' ἀποπερατώσῃ τὴν ἐργασίαν τῆς ἁλιείας.

Ἤδη ὁ ἥλιος ἡμιβυθισμένος εἰς τὴν θάλασσαν, δὲν ἠκτινοβόλει, εἰμὴ πλαγίας ἀκτῖνας, συγκρουομένας πρὸς τὰς ἐρυθρὰς λάμψεις πυρκαϊᾶς. Ἡ σκιὰ ἐμεγεθύνετο ἐν τῇ ἀπόψει καὶ τὸ φῶς ἐξηλείφετο ταχέως, ὡς ἐπιβυθιζόμενον πανταχόθεν ὑπὸ παλιῤῥοίας κυμάτων ζοφερῶν. Μετ' οὐ πολὺ πρὸς τὴν ἀνατολὴν γήλοφοι καὶ κοιλάδες συνεχύθησαν εἰς χρῶμα μέλαν. Πρὸς τὴν δύσιν ὁ οὐρανὸς πυρόχρους, ἐλάμβανε χροιὰς μᾶλλον ῥοδοχρόους, αἵτινες δι' ἁρμονικοῦ ἀναχρωματισμοῦ, ἐσβέσθησαν εἰς ἰόχροον κατ' ἀρχὰς λάμψιν, ἔπειτα πρασινωπὴν, ἀργυροειδῆ, σχεδὸν στακτόχρουν, μέχρις ὅτου τέλος ὁ ὁρίζων ἅπας εὑρέθη ἔχων τὸ αὐτὸ σκοτεινὸν κυανοῦν, ἐδῶ καὶ ἐκεῖ διαλάμπον ἀπὸ ἐμφάνισιν ἀστέρος.

Ὁ Λιονὲλ τότε ἠγέρθη, καὶ, πλήρης ἱερᾶς συγκινήσεως, διέτρεξε διὰ τοῦ βλέμματός του τὸ λαμπρὸν πανόραμα, τὸ ὁποῖον ἐξετείνετο πέριξ αὐτοῦ, ὅπερ ἐφαίνετο ἀποκοιμώμενον μετὰ γαληνιαίας μεγαλοδωρίας, ὑπὸ τὸ βλέμμα τοῦ Θεοῦ.

Ὦ πατρίς μου! ἤρχισε νὰ ψιθυρίζει ὁ νέος ὀνειροπόλος, ὦ γλυκεῖά μου καὶ ὡραία Ἰρλανδία! ποῦ εἰσὶν οἱ εὐεργετικοὶ νόες σου, ποῦ εἰσὶν αἱ μειδιῶσαι μάγισσαι, αἵτινες σὲ ὑπερησπίζοντο ἄλλοτε, καὶ αἵτινες δι' ὁμοίων λυκαυγῶν, ἐδεικνύοντο ἐπὶ τῶν δροσερῶν σου κοιλάδων ἐπὶ τῶν θελξικαρδίων γηλόφων σου, εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῶν λιμνῶν σου, ἔνθα ἄνθη ἐφαίνοντο ἀναγεννώμενα ὑπὸ τὰ βήματά των . . . . Οἴμοι! χαρίεσσαι ὀπτασίαι, ὑμνηθεῖσαι ὑπὸ τῶν ποιητῶν μας, διὰ παντὸς ἐξηλήφθητε μετὰ τῆς ἡμετέρας εὐτυχίας, μετὰ τῆς ἡμετέρας ἐλευθερίας! . . .

Ἔπειτα ἀποτεινόμενος πρὸς τὰ τελευταῖα ἴχνη τῶν τάφων, σχεδὸν ἐξαφανισθέντων ἀπὸ τὴν ὑψηλὴν χλόην τοῦ παλαιοῦ κοιμητηρίου:

— Σεῖς, οἵτινες ἐνταῦθα ἀναπαύεσθε, ἐξηκολούθησε, θὰ εἴδατε ἴσως τὰ φάσματα ταῦτα καὶ τοὺς μάγους τούτους τῆς γηραιᾶς Ἰρλανδίας . . . Τίς οἶδεν; ἴσως εἶναι συγκεχωρημένον νὰ τὰ ἰδῆς ἀκόμη; Ὦ! ὑπήρξατε ἄλλοτε, καὶ εἴσθε ἤδη εὐτυχεῖς! . . .

Αἴφνης ὁ ποῦς αὐτοῦ προσέκρουσεν εἰς ἀντηχοῦν σῶμα.

Ἔκλινε βραδέως· ἠρεύνησεν ἐντὸς τῆς χλόης, καὶ ἐπὶ τέλους ἀνεῦρεν ἀνθρώπινον κρανίον.

Ἡ σελήνη κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἀνεφαίνετο ἐκ τῆς κορυφῆς ἑνὸς τῶν γηλόφων διαφωτίζουσα ἅπαντα τὰ περίχωρα διὰ τῆς μαγικῆς λάμψεώς της.

Μετὰ τὸν πρῶτον τρόμον, ὁ Λιονὲλ Ζαρβῆς ἐκάθησεν ἐπὶ μιᾶς τῶν ἐπιταφίων πετρῶν, καὶ, ἔχων τὸ κρανίον πάντοτε ἀνὰ χεῖρας, τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους ἐπὶ τοῦ κρανίου:

— Τίς ἦσο σύ; τὸ ἠρώτησε πλέον ἐπὶ πλέον σκεπτικώτερος. Τί σὲ παρεκίνησε νὰ ἐξέλθῃς τοῦ τάφου σου; διατί νὰ σὲ εὕρω εἰς τὸν δρόμον μου; Ὁ Ἀμλέτος ἐγνώριζε τοὐλάχιστον τὸν ἄνδρα πρὸς ὃν ἀπετείνετο . . . ἠδυνήθη νὰ ὁμιλήσῃ μετὰ τοῦ δυστυχοῦς Ὑορίκου. Ἀλλ' ἐγὼ σὲ δὲν γνωρίζω, ἐπιθυμῶ νὰ σὲ γνωρίσω.

Αἱ ἀκτῖνες τῆς σελήνης, διολισθαίνουσαι ἐπὶ τῆς ἀργυροχρόου ἐπιφανείας τῆς λίμνης προσῆλθον μέχρι τοῦ ὀστοῦ τούτου, λείου ὡς τεμάχιον ἐλεφάντινον παλαιὸν καὶ τὸ ἀνέδειξαν αἴφνης διαυγάζον ἐν τῇ νυκτί.

Ὁ Λιονὲλ ὡς ἰατρὸς, ἐξήτασε πλησιέστερον τὸ εὕρημά του, καὶ ἀνεγνώρισεν ὅτι ἦτο κρανίον γυναικὸς, κρανίον νεάνιδος.

— Θὰ ἦσο ὡραία; ἠρώτησε, θὰ ἠγαπᾶσο; ἴσως θὰ ἀπέθανες διὰ τὸν ἔρωτά σου; Ὦ! . . . ἀγνοῶ, ἀλλὰ μοὶ φαίνεται ὅτι ἐπανευρίσκω, ὅτι μαντεύω τὴν ἱστορίαν σου . . . καὶ ὅτι ἡ μορφή σου θὰ ἐμψυχωθῇ ὑπὸ τοὺς δακτύλους μου! . . . Ναί . . . ναί . . . αἱ ψυχραὶ αὗται κοιλότητες ἀνακαλύπτουσιν ἡδεῖαν ἐπιδερμίδα, ὑπὸ τὴν ὁποίαν αἰσθάνομαι κυκλοφοροῦν τὸ αἷμα τῆς νεότητος . . . Τὰ χείλη σου μοὶ γελῶσιν . . . οἱ μεγάλοι κυανοί σου ὀφθαλμοὶ μὲ παρατηροῦσιν . . . ἡ κόμη σου εἶναι ξανθὴ, καὶ ὁ ἄνεμος κτενίζει αὐτήν . . . Ὁμίλησόν μοι . . . . ἂς ἴδωμεν . . . Τί μὲ θέλεις; ἀποκρίθητι . . .

Ἐννοεῖται ὅτι ὁ Λιονὲλ οὐδεμίαν ἔλαβεν ἀπάντησιν, ἀλλὰ μετά τινα λεπτὰ ἡ λευκὴ λάμψις τοῦ ἄστρου τῆς νυκτὸς, προβαίνοντος, ἐφώτισεν ὡς ἀμφίβολος ἀντανάκλασις, ἕνα τῶν γειτονικῶν τάφων.

Ἦτο ἐκεῖ ἀκριβῶς, ἔνθα ὁ νέος Ζαρβῆς εἶχεν εὕρει τὸ θνητὸν εὕρημα, τὸ ὁποῖον ἐκράτει ἀκόμη εἰς χεῖρας, καὶ τὸ ὁποῖον ἐξηκολούθει παρατηρῶν μετὰ ζωηρᾶς ἐξάψεως εἰς εἶδος μαγνητικοῦ πυρεττοῦ.

Μέλας εἶναι ὁ τάφος, ἀφ' ὅπου ἀπεσύρθης διὰ χειρὸς βεβήλου; ἐφώνησεν αἴφνης. Δὲν ἐπιθυμεῖς νὰ σοὶ ἀποδώσω τὴν ἡσυχίαν, τὸν ὕπνον;

Ὁμιλῶν οὕτω ὁ Λιονὲλ, ἠγέρθη· ἐπλησίασεν

εἰς τὴν ὑπὸ τῆς σελήνης φωτιζομένην πέτραν, ἀπέσειρεν εὐλαβῶς τὸν κισσὸν καὶ τὸ βρύον, ὑφ' ὧν ἦτο ἐν μέρει κεκαλυμμένη, καὶ παρευθὺς, ἐπὶ τῆς φριττούσης χειρός του, ἠσθάνθη χαρακτῆρας, τοὺς ὁποίους ὁ χρόνος δὲν εἶχεν εἰσέτι ἐξαλείψῃ.

Μεταξὺ τῶν ἐφοδίων διὰ τὴν ἁλιείαν του, εὑρίσκετο μικρὸς λύχνος· παρευθὺς τὸν ἤναψεν, ἐκίνει τὸν λύχνον ἀργῶς ὑπεράνω τῆς νεκρικῆς ἐπιγραφῆς . . . καὶ κλίνων περισσότερον ἀκόμη, κατώρθωσε ν' ἀναγνώσῃ τὸ ὄνομα τοῦτο :

ΑΛΙΚΗ

Ἔπειτα, μὲ μικροτέρους χαρακτῆρας :

17 ΕΤΩΝ.

Οὐδεμία ὑπῆρχεν ἀμφιβολία πλέον ὅτι τὸ ἄγνωστον τοῦτο κρανίον, τὸ κρανίον τοῦτο τῆς νεάνιδος, ἦτο τὸ τῆς Ἀλίκης, τῆς δυστυχοῦς Ἀλίκης, ἀποθανούσης κατὰ τὴν πρωΐαν τῆς ἀνοίξεώς της.

Μετὰ τῆς ταχύτητος, μετὰ τῆς δυνάμεως, τὴν ὁποίαν ἔχουν συνήθως οἱ ὀνειροπόλοι, ὁ νεανίας ἔτρεξε νὰ κόψῃ γιγαντιαῖον κλάδον ἐκ τῆς αἱμασιᾶς· κατώρθωσε ν' ἀνεγείρῃ τὴν βαρεῖαν πέτραν, καὶ κρατῶν αὐτὴν ἐν ἰσορροπίᾳ, τῇ βοηθείᾳ χαλύκων τινῶν, ἤρξατο σκάπτων διὰ τοῦ μαχαιρίου του τὴν γῆν, τὴν ὁποίαν εἶχον πατήσει ἴσως πρὸ ἑνὸς αἰῶνος.

Ὅταν ἡ ὀπὴ τῷ ἐφάνη ἀρκούντως βαθεῖα, κατέθεσεν εὐσεβῶς τὴν κεφαλὴν τῆς Ἀλίκης, καὶ μετὰ ποιητικὴν προσευχὴν, ἔθεσε τὰ πάντα εἰς τὴν θέσιν των, ὡς ὡσαύτως τὸν κισσὸν καὶ τὴν χλόην, μόνους στολισμοὺς, μόνους φίλους τοῦ λησμονηθέντος τάφου, ὅστις εὑρέθη σχεδὸν κεχωσμένος εἰς τὴν χλόην.

Ἔπειτα λέγων πρὸς αὐτὸν διὰ τοῦ βλέμματος ἓν τελευταῖον χαῖρε :

— Ἀναπαύθητι τώρα ἐν εἰρήνῃ, εἶπεν· ἐπανάλαβε τὸν ταραχθέντα ὕπνον σου . . . κοιμοῦ . . . κοιμοῦ, Ἀλίκη !

Μόλις ἐτελείωνε τὰς λέξεις ταύτας, καὶ εὐθὺς ψίθυρος ἀναπνοῆς κοιμωμένου ἠγέρθη αἴφνης ἐκ τοῦ κοιμητηρίου.

Ἔντρομος κατ' ἀρχὰς ὁ Λιονὲλ, ὀπισθοχώρησε ζωηρῶς μέχρι τοῦ μέσου τῆς ὁδοῦ.

Ἀλλ' αἰσχυνθεὶς μετ' ὀλίγον διὰ τὸν φόβον του, ἐπανῆλθεν εἰς τὰ βήματά του.

Ὅσῳ δ' ἐπροχώρει πάλιν πλησίον τοῦ τάφου τῆς Ἀλίκης, ὁ αὐτὸς ψίθυρος ἀπεκαθίστατο ἐπαισθητότερος εἰς τὸ οὖς αὐτοῦ . . . ψίθυρος γλυκὺς διαλείπων, σχεδὸν ἁρμονικός . . . ἀναπνοὴ στήθους πιεζομένου ὑπὸ τοῦ ὕπνου . . . ὡς μορμυρισμὸς νεάνιδος, ταλαντευομένης ὑπὸ γλυκέως ὀνείρου . . . ὡς τὸ ᾆσμα κοιμωμένης ψυχῆς !

Ἐφ' ἱκανὴν ὥραν ὁ Λιονὲλ Ζαρβῆς ἠκροάσθη. Δὲν ἠσθάνετο πλέον φόβον, ἐφαίνετο ὡς ἀφηρπασμένος, ὡς ἐκστατικός. Ποτὲ μὲν ἀκίνητος καὶ χασμώμενος, ποτὲ δὲ πηγαίνων καὶ ἐρχόμενος μὲ ἀργὸν βῆμα εἰς τὸ κοιμητήριον, τοῦ ὁποίου ἡ πυκνὴ χλόη ἐσμίκρυνε τὸν ἀμυδρὸν κρότον τῶν βημάτων αὐτοῦ, συνεκέντρου ἁπάσας τὰς αἰσθήσεις του εἰς μίαν μόνην . . . τὴν τῆς ἀκοῆς . . . καὶ ἐνίοτε σιγηλῶς ἐψιθύριζε : Ψάλλε ἀκόμη, ψυχὴ τῆς Ἀλίκης ! ψυχὴ τῆς ξανθῆς μου Ἀλίκης . . . ὤ ! . . ψάλλε πάντοτε !

Γλυκεῖα ἀμφιβολία μολαταῦτα δὲν ἤργησε νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸν νοῦν του, ἡ κοιμωμένη ἐκείνη πνοὴ, ἡ προσφιλὴς ἐκείνη ἀναπνοὴ ἆρά γε ἐξήρχετο πραγματικῶς ἀπὸ τοῦ τάφου ; Ὅταν ὁ νέος μας ποιητὴς ἐπλησίαζε τὸ ἀμηγανοῦν αὐτοῦ οὖς, ἤκουεν . . . ἦτο βέβαιος. Ἀλλ' ὅταν ἀπεμακρύνετο μέχρι τῆς ἄκρας τῆς λίμνης, ἔνθα ἡ σελήνη διηύγαζεν· ὅταν ἐπανήρχετο νὰ ἀκούσῃ πλησίον τῆς ὑπὸ τοῦ κισσοῦ κεκαλυμμένης ἐκκλησίας, ἤκουεν ὡσαύτως.

Ὁ κρότος οὗτος ὑπῆρχε λοιπὸν εἰς τὰ φύλλα, εἰς τὰ ὕδατα, εἰς τὸν ἀέρα ;

— Αἴ ! διατὶ ὄχι, εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ νέος μας ποιητὴς, εἶναι ψυχὴ κοιμωμένη . . . καὶ κοιμῶνται αἱ πλανόμεναι ψυχαί !

Μ' ὅλην τὴν ἐξηντλημένην πίστιν εἰς τὰς παλαιὰς ἰρλανδικὰς παραδόσεις, ἡ φαντασία τοῦ νέου ὀνειροπόλου ἔφθασε μετ' ὀλίγον εἰς τοιαύτην κατάστασιν νευρικοῦ ἐρεθισμοῦ, ὥστε τώρα ἠρεθίζετο ὑπὸ τοῦ φαινομένου τούτου, τὸ ὁποῖον κατὰ πρῶτον τὸν εἶχε καταθέλξει, ὥστε ἤδη κατετυραννεῖτο νὰ ὑποθέσῃ πράγματα φυσικώτατα καὶ κοινότατα.

Μὴ ἦτο κρότος τοῦ ἀνέμου σείοντος τὰ φύλλα, ἢ κάλλιον κρότος πηγῆς ἀοράτου ; μὴ ἦτο ἀναπνοὴ ζῶντος, ἀνθρώπου ἢ ζώου, πτηνοῦ ἢ ἰχθύος ;

— Ἂν τοιοῦτόν τι ὑπάρχῃ, ἐσκέπτετο ὁ Λιονὲλ, θὰ ἐξυπνήσω τὸν ἀλλόκοτον τοῦτον κοιμώμενον . . . καὶ παρευθὺς τὸ πᾶν θὰ σιωπήσῃ !

Ἤναψε λοιπὸν πάλιν τὸν λύχνον του, ἔλαβε τὴν ἐκ πρίνου ῥάβδον του, καὶ κολλῶν τοὺς θάμνους, φωνάζων μὲ ὅλην τῆς φωνῆς του τὴν δύναμιν, περιεπάτει θορυβωδῶς πέριξ τοῦ παρεκκλησίου.

Ἔπειτα, σταματῶν παρευθὺς, προσήλωσεν ἐκ νέου τὸ οὖς.

Βαθεῖα σιγὴ ἐπεκράτει ἤδη εἰς τὰ πέριξ.

— Ἀχ ! εἶπεν ἀναπνέων πλέον ἐν ἀνέσει, τὸ ἤξευρα καλῶς ὅτι ἦτο πρᾶγμα ἀπλούστατον, καὶ ὅτι ἤμην τρελλὸς νὰ πιστεύσω εἰς θαῦμα. Ὁ Θεὸς θαύματα δὲν ἐπιτρέπει πλέον . . . δυστυχῶς !

Καὶ ἔσβυσε τὸν λύχνον του.

Ὁ ψίθυρος παρευθὺς ἐπανήρχισεν, ἀλλ' ἔτι πλέον εὐδιάκριτος καὶ μελαγχολικώτερος· ὑπῆρχεν ἤδη εἰς τὸν στεναγμὸν τοῦτον, εἰς τὸ παράπονον τοῦτο, γλυκεῖα καὶ λυπηρὰ ἐπίπληξις.

— Συγχώρησον ! ἀνεφώνησεν ὁ Λιονὲλ μετ' ἐπιτάσεως ἐνθουσιασμοῦ καὶ πίστεως. Συγχώρησον, διότι ἐτάραξα τὸν ὕπνον σου, Ἀλίκη ! ὤ ! θὰ τὸν σεβασθῶ εἰς τὸ ἑξῆς . . . σοὶ τὸ ὁρκίζομαι . . . ἀλλ' ἑκάστην ἑσπέραν, ἀθορυβητεὶ θὰ ἐπανέρχωμαι νὰ σὲ ἀκούω κοιμωμένην . . . προσφιλὴς ψυχὴ, τῆς ὁποίας ἐγὼ ἐπιθυμῶ νὰ γείνω φίλος !

Ἐπλανήθη ἀκόμη πολλὴν ὥραν εἰς τὸ παλαιὸν κοιμητήριον, ἐνίοτε ἀκούων μὲ σιωπηλὸν μειδίαμα, ἐνίοτε ὁμιλῶν σιγηλῶς εἰς τὴν ἀγαπητὴν σκιάν, τὴν ὁποίαν ἔπλαττεν ἡ φαντασία του.

Τὴν ἐφαντάζετο, τὴν ἔβλεπεν ὠχρὰν καὶ ξανθὴν, ἔχουσαν βλέμμα ἀγγελικὸν εἰς τοὺς γλαυκοὺς ὀφθαλμοὺς, φέρουσαν πέπλους μακροὺς, κυμαινομένους πέριξ αὐτῆς. Διωλίσθαινεν ὡς θαλασσία ὀμίχλη ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς λίμνης. Ἔτρεχεν ἐν τῷ μέσῳ τῆς χλόης χωρὶς ποσῶς νὰ τὸν κάμψῃ διαβαίνουσα· ἐκρεμᾶτο χαριέντως ἀπὸ τῶν ὑψηλοτέρων κλάδων τοῦ γηραιοῦ κισσοῦ· περιίπτατο εἰς τὸν ἀέρα, πέριξ τοῦ λατρευτοῦ της, μᾶλλον ἐπὶ μᾶλλον γοητευόμενον.

Οὕτω θὰ ἔμενεν ἐκεῖ, καθ' ὅλην τὴν νύκτα, ἐὰν ἠχηρὰ φωνὴ δὲν τὸν προσεκάλει ἐκ τῆς ὁδοῦ καὶ ἥτις διέκοψεν εἰς δύο στροφὴν τινα ἐκ τῶν πλέον ἐλεγειακῶν, τὴν ὁποίαν ἀπέτεινεν εἰς τὴν προσφιλῆ αὐτοῦ σιλφίδα.

— Αἴ ! κύριε ἀνεψιέ μου, ἐφώναζε πρὸ ὀλίγης ὥρας ὁ θεῖος Ζαρβῆς, μὲ ποῖον διάβολον ὁμιλεῖς λοιπὸν τοιουτοτρόπως εἰς τὸ ὕπαιθρον ;

Β'.

Ἦτο ἐξαίρετος ἄνθρωπος ὁ θεῖός του οὗτος Ζαρβῆς. Ἡ εἰλικρινὴς καὶ χαροποιὰ ὄψις του, ἡ στάσις του ὀλίγον τι ὑπερήφανος, τῷ ἔδιδον ὕφος παρέδρου ἢ τοὐλάχιστον ἀστυνόμου. Ἐναμίζετο ὡς ἄνθρωπος ἀληθῶς εὐτυχὴς, καθ' ὃ ἔχων φίλους πολλούς.

Πρό τινος χρόνου μολαταῦτα, ἀφ' οὗ ἐγένετο ἰδιοκτήτης τοῦ εὐρυχώρου κτήματος τοῦ Ὀβριὰν, μεταβολὴ ἀξιοσημείωτος συνέβαινεν εἰς ὅλον του τὸ πρόσωπον. Ἐφαίνετο ἤδη ἀπησχολημένος, ἀνήσυχος, δυσηρεστημένος καθ' ἑαυτοῦ. Αὐπὴ ἀλλόκοτος καὶ τρόμοι ἔτι πλέον παράδοξοι ἐδηλοῦντο ἐν αὐτῷ. Ἐνίοτε ἐπὶ ὁλοκλήρους ἡμέρας, ἐλησμόνει νὰ ᾄδῃ καὶ νὰ γελᾷ, αὐτὸς ὅστις ἐγέλα καὶ ἔψαλλεν ἄλλοτε. Τέλος δὲν ἐκοιμᾶτο σχεδὸν πλέον, καὶ περιεπάτει συχνάκις τὴν νύκτα ὡς ψυχὴ στενοχωρημένη.

Ἡ ἀκατανόητος αὕτη μεταμόρφωσις δὲν διέφυγε τὸν ἀνεψιόν του. Ἀλλ' εὐθὺς ἐκ τῶν πρώτων ἐρωτήσεων ὁ καλὸς ἄνθρωπος Ζαρβῆς τὸν διέκοψεν ἀποτόμως, εἰς τρόπον ὥστε νὰ κάμῃ νὰ ἐννοήσῃ ὅτι μεγαλειτέρα ἀντίστασις θὰ τὸν ἐπείραζε περισσότερον. Ὁ Λιονὲλ λοιπὸν ἀρκεσθεὶς εἰς ταῦτα, ἠὐχαριστεῖτο νὰ ἐρωτᾷ ἑαυτόν :

— Τί ἔχει λοιπὸν εἰς τὸ πνεῦμα . . . καὶ διατί δὲν εἶναι πλέον εὐτυχής ;

Τὸ ἑσπέρας τοῦτο ὁ γέρων ἐφαίνετο ἐξ ὁλοκλήρου ἥσυχος· ἤρχισε μὲ τὴν αὐτὴν διάθεσιν νὰ ἀστεΐζηται πρὸς τὸν ἀνεψιόν του.

Χαίρων ὅτι τὸν ἐπανεῖδε τοσούτῳ εὔθυμον ὁ Λιονὲλ, παρέβλεψε λίαν ἀφελῶς τὰ σκώμματα τοῦ κόσμου. Ἄλλως οὐδέποτε ἤθελε διακοινώσει εἰς τρίτον τὸ προσφιλὲς αὐτοῦ ἀπόρρητον, οὐδ' εἰς αὐτὸν τὸν ἀγαθὸν γέροντα, τὸν ὁποῖον ἠγάπα ὡς δεύτερον πατέρα.

Στιγμὴ ἐπηκολούθησεν ἐν τούτοις, καθ' ἣν ὁ νεανίας δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐμποδίσῃ ἑαυτὸν τοῦ νὰ ἐρωτήσῃ :

— Ὠμίλουν πρὸς τὰ φαντάσματα τῆς νυκτὸς, ἔστω. Μοὶ ἐγγυᾶσθε, θεῖέ μου, ὅτι δὲν θὰ ἐπανέλθῃ πλέον εἰς τὸ παλαιὸν κοιμητήριον τοῦ Ὀβριάν ;

Εἰς τὰς λέξεις ταύτας ὁ γέρων ἐγένετο ὠχρότατος καὶ ἤρχισε νὰ τρέμῃ :

— Σιώπα, δυστυχῆ ! ἀνεφώνησεν οὗτος, ὦ, σιώπα !

— Ἀλλ' ἠξεύρετε λοιπὸν τὸ πρᾶγμα τοῦτο ; ἀλλὰ τὸ ἠκούσατε λοιπὸν ὡσαύτως . . .

— Σιώπα, σοὶ λέγω, καὶ ἂς σπεύσωμεν τὸ βῆμα . . . κρυόνω . . . ἂς εἰσέλθωμεν.

Ὁ δεῖπνος ὑπῆρξε σιωπηλός· ὁ θεῖος Ζαρβῆς ἐφαίνετο κατατρυχόμενος ἐκ μεγάλης στενοχωρίας, ὁ Διονὲλ ἐσυλλογίζετο τὴν Ἀλίκην.

Ἅπασαν τὴν νύκτα τὴν ὠνειρεύετο, καὶ διὰ θελκτικοῦ τρόπου ἐπέμενεν εἰσέτι νὰ εὐαρεστῆται εἰς τὸν ὕπνον, μέχρις ὅτου ἔκρουσε τὴν πρωΐαν τῆς ἐπιούσης ὁ κώδων τοῦ προγεύματος.

Ἐνεδύθη παρευθὺς, καὶ ἔτρεξε νὰ ἐνταμώσῃ τὸν κηδεμόνα του, ὅστις πρό τινων λεπτῶν τὸν περιέμενεν ἤδη.

Ὁ καλὸς ἄνθρωπος Ζαρβῆς ἦτο ἀκόμη ὠχρὸς, καὶ ὁ κόπος ἐγκεχαραγμένος εἰς τὸ πρόσωπόν του, ἐδείκνυε κακὴν νύκτα, νύκτα πυρετοῦ.

Μολαταῦτα ὡμολόγησεν ὅτι εἶναι κάλλιστα καὶ εἰς τὸ διάστημα τοῦ γεύματος προσεποιήθη μεγάλην εὐθυμίαν.

Ἀλλὰ μόλις ὁ καφὲς ἐδόθη, ἀνήγγειλεν ὅτι θὰ ἦναι ἀπὼν μέχρι τῆς ἐπιούσης, καὶ ἐχάθη.

Εὐτυχὴς διότι εὑρέθη μόνος, ὁ Διονὲλ ἐβιάσθη νὰ τρέξῃ πλησίον τῆς ἐκκλησίας τοῦ κισσοῦ.

Ἦτο λαμπρὰ πρωΐα αὕτη. Ἡ φύσις τὴν ὁποίαν ἡ δρόσος ἐκόσμει ἔτι μὲ μαργαρίτας, ἠκτινοβόλει ἐκ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου. Αἱ σκιαὶ εἶχον δρόσον ἀνεξήγητον, χάριν ἀπερίγραπτον. Ἐν ἀπωτάτῳ δὲ, ἐπὶ τῆς πρασίνης θαλάσσης, ἔτρεχον ἀργυροειδεῖς ἐλαφροὶ κροσσοί. Εἰς τὸν οὐρανὸν, ὅλον κυανοῦν, μόλις διέκρινον ὀλίγα λευκὰ σύννεφα, ὅμοια τὸ χρῶμα μὲ μεγάλα πτερὰ κύκνου, φεύγοντα μετὰ μεγάλου τάχους.

Ὡς πρὸς τὸ παρεκκλήσιον αὐτὸ, οὐδέποτε ὁ φυλλώδης αὐτοῦ ἐπενδύτης ἦτο πλέον χαριέστερος, οὐδέποτε τοῦτο δὲν κατωπτρίσθη πλέον φιλάρεσκον καὶ πλέον χάριεν, εἰς τὴν λίμνην του, τὴν ὁποίαν ἐρυτιδοῦν μόλις ἐλαφραὶ αὖραι.

Ὁ νέος μας ποιητὴς, ἐθαύμασε κατ' ἀρχὰς μακρόθεν, ἐπλησίασεν ἔπειτα σιγηλῶς, ὅλως συγκεκινημένος ἀπὸ δειλὴν ἡδυπάθειαν, καὶ ἦλθε νὰ καθήσῃ πλησίον τοῦ τάφου τῆς Ἀλίκης.

Ἠλὴν τοῦ ἀπομεμακρυσμένου τὶκ-τὰκ τοῦ μύλου, πλὴν τοῦ ῥύακος τοῦ ἀγροτικοῦ ὑδραγωγείου, ὅστις τὸν ἐκίνει, οὐδεὶς θόρυβος ἠκούετο, καὶ κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν τὸ πρᾶγμα ἦτο ἁπλούστατον.

(ἀκολουθεῖ)

Οὐδὲν νοημονέστερον τοῦ δυστυχοῦς ἔρωτος.
CHATEAUBRIAND.

Ἡ χρηστότης εἶναι ἵππος ἐφ' οὗ ἐπιθέτουσιν ἐνίοτε δυσβάστακτον φορτίον.
W. SCOTT.

Τὰ πάθη ὁμοιάζουσι πρὸς τὰς πυρκαϊὰς, αἵτινες περισσοτέρας μὲν τῆς ἑστίας παρέχουσι φλόγας, ἀλλὰ καταβιβρώσκουσι τὸν οἶκον.
PAUL BOCAGE.

Ὦ! ἄσματα τοῦ λαοῦ! κιβωτὸς τῆς διαθήκης μεταξὺ παρελθόντος καὶ παρόντος! ἐν ὑμῖν τὰ ἔθνη διαπιστεύονται τὰ τρόπαια τῶν ἡρώων των, τὴν ἐλπίδα τῶν διαλογισμῶν των, τὸ ἄνθος τῶν αἰσθημάτων των! Κιβωτὸς ἁγία, οὐδὲν κτύπημα σὲ πλήττει ἢ σὲ θραύει, ἐφ'ὅσον δὲν σὲ περιφρονεῖ ὁ λαός. Δημοτικὴ ποίησις! Εἶσαι ὁ φρουρὸς τοῦ τεμένους τῶν ἐθνικῶν ἀναμνήσεων, ἔχεις τὰς πτέρυγας καὶ τὴν φωνὴν Ἀρχαγγέλου, ἐνίοτε δὲ καὶ τὰ ὅπλα αὐτοῦ. Ἡ φλὸξ δύναται νὰ καταναλίσκῃ τὰ ἔργα τοῦ καλάμου, ἡ βία λῃστῶν διαρπάζει τοὺς θησαυρούς. Τὸ ἆσμα τοῦ λαοῦ διαφεύγει καὶ ἐπιζῇ. Ἂν καρδίαι εὐτελεῖς δὲν δύνανται νὰ τὸ διαθρέψωσι διὰ θλίψεων καὶ ἐλπίδων, ἂν ἀγρία κατάκτησις καταπνίξῃ καὶ αὐτοὺς τοὺς στεναγμοὺς τοῦ λαοῦ, φεύγει τότε εἰς τὰ ὄρη, προσκολλᾶται ἐπὶ τῶν ἐρειπίων, καὶ ἐκεῖθεν ἀναπολεῖ καὶ ψάλλει χρόνους παρελθόντος . . . Οὕτω καὶ ἡ ἀηδὼν ἀφίπταται ἀπὸ πυρπολουμένης οἰκίας, φεύγει ἐν τῷ μέσῳ τῶν δασῶν καὶ ἐκεῖθεν διὰ τῆς γλυκείας φωνῆς της κελαδεῖ πενθίμως εἰς τοὺς ὁδοιπόρους μεταξὺ τάφων καὶ ἐρειπίων.

MICKEVITS.

Η ΛΕΠΡΑ

«Ἄλλοτε ἤμην κ' ἐγὼ ὡραῖα,
εἶχον πλουσίαν κόμην ξανθὴν,
ἄφροντις ἤμην ὡς πᾶσα νέα,
καὶ λατρευτῶν μου εἶδον πλῆθύν.

=

Εἰς τοῦ χωρίου τὰς πανηγύρεις
ἡ πρώτη ἤμην εἰς τὸν χορὸν,
ἡ εὐτυχία μου ἦτο πλήρης—
ἀλλὰ παρῆλθε μὲ τὸν καιρόν.

=

Ἰδοὺ τῆς ὄψεως ἠλλοιώθη
ἡ πρώην εὔχροια ἡ λαμπρὰ,
ἤδη ἡ κόμη μου ἠραιώθη—
ὅλοι μὲ λέγουν «εἶσαι Λεπρά!!

=

Καὶ τώρα οἴμοι! οἱ πρώην φίλοι
μὲ φρίκην πάντες μὲ ἀπωθοῦν,
τῶν συγγενῶν μου ἐκλείσθ' ἡ πόλη,
ἀπὸ τὴν λέπραν μου νὰ σωθοῦν.

=

Φύγε μὲ λέγουν, φύγε ἀθλία,
εἰς τὸ χωρίον μας μὴ σταθῇς.
φεῦ! δὲν εὑρίσκεται οὐδὲ μία
ψυχὴ γενναία καὶ συμπαθής.

=

Φεύγω τὸν οἶκον τὸν πατρικόν μου,
εἰς πόλιν ἄλλην τρέχω μακρὰν,
ὅπου εἴν' ἄγνωστον τὸ κακόν μου,
παρηγορίαν ζητῶ μικράν.

=

Ἀλλὰ ἡ πόλις μοὶ ἀπεκρίθη,—
«φύγε ἀθλία, φύγε εὐθύς·»
«φέρεις τὸν θάνατον εἰς τὰ στήθη»
«θάνατον φέρεις ὅπου σταθῇς».

=

Φεύγω τὰς πόλεις, τὰς κοινωνίας,
πλανῶμαι μόνη εἰς τοὺς ἀγροὺς
μὲ τὴν καρδίαν πλήρη ἀνίας,
τοῦς ὀφθαλμούς μου θολοὺς, ὑγρούς.

=

Μίαν ἡμέραν ἀπηυδημένη
εἰς θύραν ἔστην ἀγροτικὴν,
καὶ ἐπὶ ταύτης ἐρειδομένη
ἔκλαιον μοίραν μου τὴν κακήν.

=

Ἔρχεται αὖφνης λευκόθριξ γέρων,
τοῦ οἴκου κάτοχος καὶ τῆς γῆς,
ἐπὶ τοῦ ὤμου του ὅπλον φέρων·
μὲ βλέπει σύννους, πλήρης ὀργῆς.

=

Μὲ ἀποβάλλει καὶ ἐπιμένει
ὑψῶν τὸ ὅπλον τὸ φονικόν·
«φύγε μὲ λέγει κατηραμένη
»ὅπου ὑπάγεις, φέρεις κακόν.»

=

Φεύγω τὸ βλέμμα παντὸς ἀνθρώπου,
κρύπτω τὴν ὄψιν τὴν εἰδεχθῆ·
ἐντὸς σπηλαίου προσφεύγω, ὅπου
ὁ θάνατός μου θὰ μὲ δεχθῇ.

=

Εἰς τοῦ σπηλαίου τὸ μέλαν βάθος
μόνους συντρόφους μου ἔχω τρεῖς,
π ε ί ν α ν, καὶ ψ ύ χ ο ς, ἄ γ ρ ι ο ν π ά θ ο ς,
τῶν ἡμερῶν μου σκληροὺς φθορεῖς.

=

Ἔρημος μόνη θὰ ἀποθάνω,
ἄκλαυστος, ἄταφος, μισητὴ,
καὶ διαβάτης ἐδῶ ἐπάνω
ἀπὸ τὴν φρίκην δὲν θὰ πατῇ.

=

Ὑπέστην τόσας ταλαιπωρίας,
τοσούτους πόνους καὶ συμφορὰς,
τὰς ἐκ τῶν λόγων ὅμως πικρίας
ἠσθάνθην, οἴμοι! πλέον σκληράς.

=

Εἴθε ὁ Ὕψιστος συγχωρήσοι
ὅσους μ' ἐλύπησαν ἐπὶ γῆς·
εἴθε τὸν ἄνθρωπον ἐλεήσοι,
καὶ τὸν λυτρώσοι φρικτῆς ὀργῆς.»

***

Τοὺς στίχους τούτους ἐκχαραγμένους
ἐντὸς σπηλαίου πλήρους ὀστῶν
εὗρον τυχαίως ἠμισβεσμένους,
καὶ τοὺς ἀντέγραψα πρὸ ἐτῶν.

ΑΧ. Η.
(Ἐκ τῶν προχείρων.)

Ο ΞΕΝΟΣ

Τὸ ἀσταθές μου ποῦ φέρω βῆμα
Ἐν πρωτευούσῃ τόσῳ τερπνῇ; . . .
Ὅπου ἂν στρέψω, ὅπου βαδίσω
Οἴμοι! οὐδένα θὰ συναντήσω
Γνώριμον, φίλον ἢ συγγενῆ!

—

Ὁδοὺς ἀγνώστους νῦν περιτρέχω,
Καὶ ὄντα ἄγνωστα συναντῶ,
Οἰκίας βλέπω κ' ἔθιμα ξένα,
Συμπατριώτην γνωστὸν οὐδένα! . . .
Ἀσκόπως ἄρα περιπατῶ . . .

—

'Ιδέτ', ἐκεῖσε συρρέει κόσμος
Εἰς τὸν περίπατον ἐκλεκτός,
Συνομιλοῦσιν, ἰδέτε, πόσοι
Καὶ συμβαδίζουσι καὶ γελῶσι
Εὐδαιμονοῦντες, ἐμοῦ ἐκτός!

—

'Ιδέτε ἄλλους πῶς συνοδεύουν
Παρθένους ὄντως ἐρατεινάς,
Καὶ παραπλεύρως αὐτῶν βαδίζουν
Καὶ χαριέντως συμψιθυρίζουν
Καὶ ἀνταλλάσσουν λέξεις τερπνάς!

—

'Εγὼ μονήρης καὶ ξένος πάντη,
Εἰς πάντας ἄγνωστον, ξένον ὄν.
Ἔνθεν κάκεῖσε τὸ βῆμα φέρω
Καὶ μόνον στόνους, στόνους ἐκφέρω,
Ψυχῆς ἐκ βάθους ἀδημονῶν!

—

Ζηλεύων πάντας τοὺς διαβάτας,
'Απηλπισμένος ἀναχωρῶ,
Κ' ἀπεχθανόμενος τοὺς ἀνθρώπους,
Τὰ ξένα μέρη τοὺς ξένους τόπους,
'Εν τῇ ἀνίᾳ μου οἰκουρῶ!

—

Κ' ἐγκεκλεισμένος εἰς τὴν οἰκίαν,
Οἰκίαν..., ξένην ὡς καὶ αὐτήν...
Κλαίω καὶ τήκομαι καὶ λυποῦμαι,
Καὶ τὴν πατρίδα μου ἐνθυμοῦμαι,
Τὴν γῆν τὴν θείαν, τὴν ποθητήν!

—

Τοὺς συγγενεῖς μου.. καὶ φίλους πάντας...
Πάντα τὰ πρόσωπα τὰ γνωστά...
Τὰς μετ' ἐκείνης συνδιαχύσεις...
Τὰς παιδικάς μου τὰς ἀναμνήσεις...
Καὶ τῶν γονέων μου τὰ ὀστᾶ!

—

Ὦ! εἶν' ἐπάρατος καὶ φρικώδης
Βίος ἐν ξένῃ, ἀγνώστῳ γῇ,
Εἶναι ὀδύνη ἀπελπισία!
Ἡ ἀπομόνωσις ἡ ἀθλία,
Εἶν' ἐρημία, τάφου σιγή!...

24 Δεκεμβρίου 1870.

Α. ΛΙΒΑΘΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΜΑΤΑΙΟΤΗΣ

Τῷ προσφιλεστάτῳ μοι Δημοσθένει Πονηροπούλῳ.

«De ce monde imparfait
qu' attends-tu pour sortir?
-j' attends comme lanef
un soufflepour partir.

(Lamartine)

'Εκεῖ 'ς τὰ μαῦρα μνήματα
Π' ὁ ἄνεμος συρίζει·
'Εκεῖ ὅπου 'ς τὸν ἄνθρωπον
'Η σιγαλιὰ θυμίζει
Τὸ μάταιον τῆς γλυκειᾶς ζωῆς,
Τὸν κόσμο 'ποῦ θ' ἀφήσῃ!
Τσ ἐρωτικούς του στεναγμούς!
; Διατί νὰ μὴ δακρύσῃ;

=

Πόσαις φοραῖς ἐδάκρυσα!
'Στὸ χῶμα ποῦ σκεπάζει
Πλάσματα ὅμοια σὰν ἐμὲ,
Καὶ τώρ' ἀνατριχιάζει
Τὸ δέρμα μου θυμούμενος
Μία νύκτα χιονισμένη,
Καὶ σὰν τοὺς τάφους σιωπηλὴ
Ποῦ κλειοῦνται οἱ πεθαμμένοι.

=

«Μάταιος» 'κράξαν ἀπ' ἐδῶ
Κυπαρισσιῶν οἱ κλάδοι·
«Δὲν ἔχει τέλος», ἀπ' ἐκεῖ
Τὰ μουγκρητὰ τοῦ Ἅδη,
«'Ο Κόσμος»! κ' ἡ καρδία μου
'Εσείσθη καὶ στενάζει,
Ὅταν στὸ νοῦ μου θυμηθῶ
Τό μάταιο ποῦ φωνάζει!

=

;Διατί; πονῶ τὴν νειότη μου,
Τὸν κόσμον, τὰ λουλούδια,
Τ' ἀηδόνια, τὰ χρυσᾶ πουλιά!
Τὰ ῥόδα, τὰ τραγούδια;
Ὄχι.— ἐκείνην μοναχὴ
Πονῶ, γιατὶ ὁ χρόνος
Θὰ λύσῃ τέτοιο μάγευμα!
Καὶ δὲν τὸν πιάνει πόνος.

=

Πεθαίνω... δὲν αἰσθάνομαι·
;τὸν ἄγγελον νὰ λυώσῃ
τὸ μαῦρο χῶμα τ' ἄφωνο,
Ποῦ δὲν μπορεῖ νὰ δώσῃ
Ἄλλον ὡσὰν ἐκείνονε,
Ἄλλη ζωὴ σὲ 'μένα;
Παῦσε, ψυχὴ νὰ στέκεσαι
Σὲ στήθη πονεμένα!

=

!'Ο Κόσμος διατὶ ἐκτίσθηκε;
!'Ο ἄνθρωπος τί ὁρίζει;
'Αφοῦ τὰ πάντα μάταια·
'Αφοῦ δὲν μοῦ χαρίζει
'Ο Ἄναρχος τὴν εὐτυχιὰ
'Εδῶ μόνο νὰ ζήσῃ
Ἕνα του πλάσμα οὐράνιο,
!Διατί νὰ μὲ γεννήσῃ; (*)

=

Μνῆμα! 'Ιδοὺ ὁ ἄνθρωπος!
Κόσμος! 'Ιδοὺ ἡ πλάνη!
!Διατί 'ς τὴν πλάνη νὰ βρεθῶ,
Εἰς τ' ἄσωστο γαϊτάνι;
'Εμπρὸς λοιπὸν μὴ στέκεσθε
'Ημέραι, ὧραι, χρόνοι,
Φάγετ' εὐθὺς τὸν ἄνθρωπον,
Καὶ μείνατε σεῖς μόνοι.

=

Δὲν σᾶς προσβάλλει ὁ κεραυνός!
Πῦρ, μάχαιρα, θηρίον,
Ὦ! ἐγὼ θὰ νὰ ἤμουν χάρος σας
Ἂν εἴχατε σεῖς βίον,
Διὰ νὰ τελειώσῃ τὸ αἴνιγμα,
Τοῦ ἀνθρώπου τὸ σκοτάδι
Μαζὺ θὰ ἐπισκεπτόμεθα
Τὸν Πλούτωνα 'ς τὸν Ἅδη.

'Εν Ζακύνθῳ, κατὰ Σεπτέμβριον 1868.

Ἀνδρέας Π. Βλαχοχρῖστος.

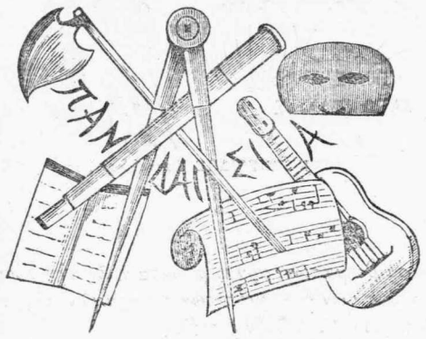

ΕΦΕΥΡΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΙΣ.

Ἡ στρατιωτικὴ ἐφημερὶς τῆς Κων]πόλεως «Δζιεριδεῖ 'Ασκεριὲ» ἀναφέρει ὅτι ἐπὶ προμαχῶνος ἐγκαταλελειμμένου παρὰ τὸν αἰγιαλὸν ἐμοῦ, δύναται, ἐὰν τὸ κρίνῃ ἐπάναγκες, νὰ ἐκδώσῃ ἐπιτίμια ὡς ἀπαρνησαμένου τὸν κόσμον. Πλὴν πολλοῦ γε καὶ δεῖ· ἰδοὺ ἐγὼ πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ἐναντίου τῇ στέλλω νοερῶς φιλήματα διὰ τὰ κράσπεδα τῶν μ τροφόρων ἀρχιερέων της.

(*) Εὐελπιστῶ ὅτι ἡ ἀνάγνωσις τοῦ ποιήματος τούτου δὲν θὰ διεγείρῃ τὸν χόλον τῆς ἱερᾶς ἡμῶν Συνόδου· ἐὰν ὅμως αὕτη, ἥτις περὶ πολλοῦ ποιεῖται τὴν πρὸς τὰ κοσμικὰ καὶ θεῖα εὐλάβειαν, θυμωθῇ κατ' ἐν τέταρτον μακρὰν τῆς κωμοπόλεως Παλαιῶν Φωκαιῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Σμύρνης, εὑρέθη πυροβόλον ζυγίζον ἑκατὸν ὀγδοήκοντα στατῆρας καὶ δυνάμενον νὰ ῥίπτῃ βολὴν βάρους δύο στατήρων, μήκους 18 σπιθαμῶν. Τὸ πυροβόλον τοῦτο φέρει ἐπιγραφὴν ἐν ᾗ ἀναγινώσκεται ὅτι κατεσκευάσθη κατὰ τὸ 1073 ἔτος τῆς ἐγείρας, ἐπὶ Μωάμεθ τοῦ Δ', ἐν τῷ ἐργοστασίῳ τοῦ Χαδζῆ Χασὰν οὐστᾶ. Εἶναι ἀπορίας ἄξιον πῶς τοσούτου μεγέθους πυροβόλον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἐποχῇ κατεσκευάσθη ἐντὸς ἐργοστασίου ἰδιωτικοῦ. 'Ελπίζεται ὅτι τὸ πυροβόλον τοῦτο θέλει μετενεχθῇ εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Ἡ αὐτὴ ἐφημερὶς ἀναφέρει ὅτι σπογγαλιευταὶ ἔσυρον ἐν τοῖς παραλίοις τοῦ παρὰ τῇ 'Ρόδῳ νησιδίου Μίσης, ὀκτὼ παλαιὰ πυροβόλα ὀπισθογεμῆ καὶ ἐνῷ ταῦτα ἐπεβιβάζοντο εἰς τὸ γαλλικὸν ἀτμόπλοιον, ἡ ἐπιτόπιος ἀρχὴ λαβοῦσα γνῶσιν ἐπληροφόρησε τὸ πολεμικὸν πλοῖον ὅπερ σταθμεύει ἐν 'Ρόδῳ καὶ ἐγένετο ἡ κατάσχεσις τούτων. Καὶ ταῦτα τὰ πυροβόλα θέλουσιν ἀποσταλῆ εἰς Κωνσταντινούπολιν.

*** 'Αμερικανός τις μηχανικὸς ἐφεῦρε κατ'αὐτὰς σχέδιον μεταφορᾶς πλοίων ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ὠκεανοῦ εἰς τὸν ἕτερον διὰ τῆς κατασκευῆς ἐν Παναμᾷ καὶ 'Ασπινβὰλ κολοσσιαίων μηχανῶν docks, πρὸς ἀνύψωσιν τῶν πλοίων τούτων ἐπὶ σιδηροδρόμων ἐχόντων 6—8 ῥάβδους (rails). 'Εν τούτοις ὁ δόκτωρ Ι. δε Σχαφχάουζ, μέλος τοῦ ἐθνικοῦ συμβουλίου, ἀπαιτεῖ διὰ τῶν ἐφημερίδων τὴν προτεραιότητα τῆς ἰδέας διότι λέγει, καθυπέβαλεν ἤδη ταύτην κατὰ τὸ 1857 εἰς τὸν πρώην αὐτοκράτορα Ναπολέοντα, ἀνακοινώσας αὐτὴν μετὰ τρία ἔτη εἰς τὸν τότε ἐν 'Ασπινβὰλ εὑρισκόμενον ἀμερικανὸν μηχανικὸν συνταγματάρχην Τόδδεν. Ἴδωμεν πῶς θέλει διευθετηθῇ τὸ πράγμα.

*** Φίλος τις γράφει ἡμῖν ἐκ Κορίνθου ὅτι τὸ παρὰ τὴν Κυλλήνην ἀνακαλυφθὲν ἄντρον περιέχει πολύτιμα πράγματα, κατὰ τὴν βεβαίωσιν σπουδαίου ἐπιστήμονος, καὶ ἀπορίας ἄξιον εἶναι πῶς ἡ κυβέρνησις διατελοῦσα ἐν γνώσει, ἀφίνει τὰ κειμήλια ταῦτα ἕρμαιον τῆς τύχης

καὶ τῆς διαρπαγῆς. Τὸ ὑπουργεῖον τῆς ἐκπαιδεύσεως ἔχει θετικὰς πληροφορίας περὶ τῶν ἐν τῷ σπηλαίῳ, καὶ ὅμως δύο μῆνες παρῆλθον ἀπὸ τῆς ἀνακαλύψεως αὐτοῦ, καὶ μέχρι τοῦδε οὐδὲν ἐνήργησε. Διατί νὰ μὴ ἐνεργηθῇ ἀμέσως δικαστικὴ καταγραφὴ τῶν ἀγαλμάτων καὶ ἄλλων ἀρχαιοτήτων καὶ φρούρησις αὐτῶν τακτική; Ἀκηδίαν, ἢ ἄλλο τι πρέπει τις νὰ ὑποθέσῃ ὡς αἰτίαν καὶ τῆς ἀπραξίας ταύτης;

* * * Εἰς τὸν δῆμον τῆς Ἰθώμης ἀνεκαλύφθη λόφος ὁλόκληρος, ἤτοι γῆ, σαπουνοῦχος· τεμάχιον ἐκ τῆς γῆς ταύτης πλύνει καὶ καθαρίζει λαμπρότατα τὰ ἐνδύματα· οἱ χωρικοὶ ἰδόντες τὴν ἐνεργειαν ταύτην τοῦ χώματος τούτου, ἀθρόοι κόπτουσι καὶ ἀποταμιεύουσιν ἐξ αὐτῆς· ὁ κ. νομάρχης λαβὼν γνῶσιν τοῦ πράγματος τούτου ἔλαβε τὰ κατάλληλα μέτρα πρὸς διατήρησιν αὐτοῦ, μέχρις οὗ λάβῃ τὰς δεούσας διαταγὰς παρὰ τῆς κυβερνήσεως. Ἰδοὺ καὶ ἄλλος πλοῦτος εθνικός.

Λύσις τοῦ ἐν τῷ Θ'. φυλλαδίῳ αἰνίγματος

Ἄπορος, πόρος, ὅρος.

Τὴν ἄνω λύσιν ἐλάβομεν ἐξ Ἀθηνῶν μὲν παρὰ τοῦ κυρίου Πλάτωνος Μεταξᾶ, ἐπιλοχίου τοῦ ἱππικοῦ, ἐκ Ναυπλίου δὲ παρὰ τοῦ κυρίου Μιχαὴλ Π. Ἰατροῦ.

Ἐκ Ζακύνθου ἐπέμφθη ἡμῖν ἡ λύσις τοῦ ἐν τῷ ἡμερολογίῳ τοῦ Ἰλισσοῦ αἰνίγματος, παρὰ τοῦ κυρίου Ἀντωνίου Γ. Καίσαρος. Τὴν ἐν λόγῳ λύσιν γινώσκουσιν οἱ ἀναγνῶσταί μας ὡς δημοσιευθεῖσαν πρὸ πολλοῦ.

Κ. ΣΠΥΡΙΔΩΝ Καστελλορίζιος

Εἰς τὸν πρῶτον ἐκ τῶν τῆς ἀλλοδαπῆς ἡμετέρων συνδρομητῶν, τὸν πέμψοντα ἡμῖν τὴν λύσιν τοῦ ἄνω γρίφου, δωρήσωμεν τὰς «Περιληπτικὰς βιογραφίας τῶν διασημοτέρων στρατηγῶν τῆς Α'. Γαλλικῆς Αὐτοκρατορίας», μεταφρασθείσας ὑπὸ τοῦ κυρίου Α. Λιβαθηνοπούλου.